SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 98. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MAY 24, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 24-го ТРАВНЯ 1991 Ч. 98. РІК XCVIII.

ПАРЛЯМЕНТ УКРАЇНИ ПРАЦЮЄ НАД ПРОЄКТОМ КОНСТИТУЦІЇ

Київ (УНІАР) — Тут у вівторок, 21-го травня, сесія Верховної Ради України ухвалила закон про внесення змін до статтей 115 і 116 конституції УССР. На вечірньому засіданні обговорювалися принципові позиції проєкту концепції нової конституції. Депутати проголосували за нову назву — Конституція України. Більість депутатів виступили за всенародне обрання президента і за президентську республіку.

З пропозицією підтвердити соціялістичний вибір, як намір побудувати засноване на праці суспільство соціяльної справедливости, виступила група аграріїв. Внесено ряд пропозицій до розділу прав людини і громадянина, щодо територіяльного устрою. ВР ухвалена, як однопалатний, постійнодіючий на професійних засадах орган законодавчої влади.

Обговорювався персональний склад кабінету міністрів республіки. Прем'єр-міністер Вітольд Фокін вніс пропозиції щодо керівного складу кабінету міністрів, наголосивши на тому, щоб до кабінету міністрів увійшли молоді, заповзятливі, ініціятивні люди. Сесія призначила першим віце-прем'єром — Костянтина Масика, віце-прем'єром — Олександра Масельського, державним секретарем — Володимира Пехоту, державним міністром, міністром економіки — Анатолія Мінченка, державним міністром, міністром сільського господарства — Олександра Ткаченка, міністром оборонного комплексу і конверсії — Віктора Антонова.

Республіканські газети 21-го травня почали друкувати виступи народних депутатів України під час обговорення проєкту концепції нової конституції України.

ПРАЦЯ КОМІСІЙ ЗАПОВНИЛА ТРЕТІЙ ДЕНЬ НАРАД ГОЛОВНОГО УРЯДУ

Кергонксон, Союзівка. — У середу, 22-го травня під час ранішньої сесії річних нарад Головного Уряду УНС працювали поодинокі комісії, які відтак звітували про висліди своєї праці.

Першою звітувала Комісія допомоги України, речником якої був проф. Василь Лучків. За Комісію молоді звітував Олександер Худолій, за Комісію канадських справ — Текля Мороз, за спортову Комісію звітувала Гелен Олек-Скат, за Комісію жіночих справ — Гльорія Пашен, за Комісію у справах Союзівки — Аня Дидик-Петренко. Ці Комісії передали ряд рекомендацій для добра Українського Народного Союзу а єдину резолюцію подала Комісія для справ Союзівки, а саме, щоб Головний Екзекутивний Комітет придбав для Оселі комп'ютерно-телефонічну систему до одного року часу на суму, що не перестуить 50.000 дол.

Звітують члени Комісій. Сидять (зліва): головні радні — проф. В. Лучків, А. Худолій, А. Дидик-Петренко і В. Квас.

Головний предсідник УНС Уляна Дячук запропонувала зміну у порядку нарад, а саме, щоб пересунути обговорення справ дати і місця Конвенції в 1994 р., яка співпадатиме із 100-річчям УНСоюзу. В загальному члени Головного Уряду погоджувалися на те, щоб вона відбулася у Пенсильванії або в Ню Джерзі, тому, що в Пенсильванії постав УНС, а в Ню Джерзі тому, що до цього стейту прибували масово нові емігранти, які в більшості стали членами УНС.

В дискусії над звітами Комісій брали участь: Степан Гаврищ, Тарас Шмагала, Василь Пастушок, д-р Ярослав Падох, Евген Іванців, Андрій Джула, Іван Геврик, Володимир Сохан, Гльорія Пашен, Василь Лучків, Андрій Кейбіда, Павло Дорожинський, Т. Мороз, д-р Нестор Олесницький мгр Василь Ліщинецький.

Е. Іванців запропонував, щоб Екзекутива перевірила і вибрала найкращу можливість.

Заторкнуто також справу 100-річчя „Свободи", яке припадає рік скоріше, і запропоновано, щоб 60-річчя „Українського Тижневика" відзначити у Вашінгтоні.

По полудні мали звітувати Комісії: фінансова, организаційна, преси і резолюцій.

На четвер, 23-го травня, заплянувані цілоденні наради статутової Комісії, яка має приготувати новий статут УНС до затвердження на наступній Конвенції.

В четвер вечером мав відбутися традиційний бенкет на якому виступав вокальний квартет з України „Явір".

ПОЯВИВСЯ ЮВІЛЕЙНИЙ ТОМ „УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИКА"

Торонто-Ню Йорк (УІТ). — З нагоди 25-ліття Українського Історичного Товариства щойно появився окремий том „Українського Історика" — журналу історії і наукового українознавства (том 27, 1990, 260 стор.) Цей том містить важливі дослідження і джерельні матеріяли присвячені різним періодам історії України. У першій частині видруковано статтю основника журналу Любомира Винара п.з. „З нагоди 25-ліття УІТ" і дослідження о. Ігоря Мончака „Помісність Київської Церкви на Берестейських соборах". У відділі Грушевськіяна закінчено друк праці Михайла Грушевського „Розвиток українських досліджень у XIX столітті і вияви в них основних питань українознавства" — ця праця появиться окремим виданням з відповідними додатками в Ювілейному Році М. Грушевського. У розділі Козацька доба України знаходимо дослідження таких істориків: Олександер Оглобин — „Гетьман Іван Мазепа і Москва", В. М. Заруба — „Придніпров'я під час кримських та дніпровських походів", О. Вінтоняк — „Анатема на гетьмана Мазепу". У впровадженому щойно розділі З історії української мови знаходимо статтю Ярослава Дзири — „Історія прадідівської літери".

Дальше видруковано англомовну студію Олега Геруса — „Іван Огієнко і оснування Камінець-Подільського державного університету". В черговому розділі „Україна у Другій світовій війні" знаходимо такі джерельні дослідження і матеріяли: Володимир Янів — „До постання і ліквідації Українського Національного Комітету у Кракові" і розвідку Ігоря Камінецького — „Деякі аспекти української політики незалежности в контексті гітлерівського „Дранг нах Остен" — в додатках до статті подають ся тексти важливих документів з 1941-1944 років, в яких з'ясовані тодішні тен-

(Закінчення на стор. 5-ій)

Відбудеться світова конференція у Бардієві на Пряшівщині

Бардієв, Пряшівщина. (М. Мушинка). — На початку червня в місті Бардієві на Пряшівщині відбудеться подія світового значення. Тут буде влаштовано світову конференцію Нюйоркського Інституту по дослідженню безпеки Сходу і Заходу.

Головним питанням конференції, на яку запрошено 429 офіційальних осіб, із 18 країн світу, буде допомога Заходу колишнім соціялістичним країнам: Польщі, Угорщині та Чехо-Словаччині. Участь у Бардіївській конференції вже підтвердили президенти: Франції — Франсуа Міттеран, Угорщини — Антал Генц, Польщі — Лех Валенса; німецький канцлер Гельут Коль, віцепрезидент ЗСА — Д. Квейл та багато інших високих представників урядів Совєтського Союзу, Китаю, Великобританії, Японії та інших країн. Господарем конференції, що розпічнеться урочистою Службою Божою у костьолі св. Бгіди 6-го червня, буде президент Чехо-Словаччини Вацлав Гавел. Місто Бардіїв, яке саме тепер відзначає 750 років першої письмової згадки про нього, належно готується до цієї світової конференції.

Мер міста найбільше турботи має з укватируванням голів держав та програмою для їх дружин. Переважна частина гостей буде мешкати в недалекому курортному містечку Бардіївських Купелі. В програмі для гостей передбачається і відвідини Музею народної архітектури у Бардіївських Купелях, в якому майже 80 відсотків об'єктів походять з навколишніх українських сіл та постійної виставки ікон у Бардієві, які також походять виключно з церков в українських селах.

ХРАМОВЕ СВЯТО УПЦ

Ню Йорк. — Тут у неділю, 26-го травня, Українська Православна Катедра св. Тройці, 359 Брум стріт, буде святкувати своє Храмове свято — День П'ятидесятни ці. Урочисту Службу Божу очолить Архиепископ Антоній. Після Служби Божої Сестрицтво св. Ольги влаштовує Братську Трапезу.

Закінчено вибір збірних УСЦАК

Нюарк, Н.Дж. (О. Твардовський). — Згідно з плянів Проводу і ланкових, закінчено організацію збірних УСЦАК, які 18 і 20-го червня ц.р. виїжджають в історичне турне в Україну з нагоди 80-річчя СТ „Україна" Львів.

Після вибору збірних футболу (першої, юнаків, ветеранів та дружин шахів, плавання і тенісу) на відбутих відбиванкових першенствах УСЦАК в Мейплвуд, Н.Дж., остаточно змонтова но жіночу й чоловічу збірні відбиванки, до яких, як інформує ланковий Орест Лесюк увійшли такі змагуни й змагуни: (Жінока) — Оля Зельонка СК СУМ Пассейк, Марійка Дармохвал, Туня Білинська (усі „Львів" Клівленд), Аня Тершаковець, Оксана Лотоцька (обидві УСВТ „Ч.Січ"), Ніна Василів і Тереса Куриця (обидві „Леви" Чикаго), Марія Михальська („Тризуб" Філя.), Христина Кос (СК СУМ Пассейк). Провідник і тренер Юрій Савчин (Вашінгтон).

(Чоловіча): Андрій Джулинський, Андрій Олексий, Данило Дикий, Григорій Терлецький, Михайло Ромоха, Даррил Еванс-Франко (усі „Леви" Чикаго), Андрій Хабурський, Богдан Польний (усі СТ „Україна" Торонто), Маріян Шулякевич, Ждан Шулякевич (обидва УВК „Крилаті" Вінніпег). Провідник Роман Куцїль.

Ще можливі мінімальні зміни в поданих складах, але обидві збірні, згідно з інструкціями тренерів підготовляються до виступів в Україні. Кінцеві, головні, підготовчі тренінги, відбудуться (жіноча) у Мейплвуді, (чоловіча) в Детройті.

Останні наради Екзекутиви і ланкових Української Спортової Централі Америки і Канади, перед виїздом в Україну, відбудуться в суботу 1-го червня ц.р., в приміщенні УСВТ „Чорноморська Січ" в Нюарку.

На цих нарадах будуть подані остаточні вказівки і правила, щодо летів 4-ма літаками, як теж перебування і змагань в Україні, — та докладне обговорення справ репрезентації і церемоніялу змагових зустрічей.

З'їзд народних депутатів Росії прийняв закон про президента республіки

Москва. — У середу, на другий день роботи З'їзду народних депутатів Росії 615 голосами проти 235 при 66, що стрималися, був затверджений закон про президента РСФСР.

Згідно з законом, президент Росії є вищою службовою особою республіки і головою виконавчої влади. Щоб зайняти цю посаду, треба „пройти" два обмеження: поперше, під час виконання своїх повноважень президент припиняє членство в політичних партіях і громадських об'єднаннях, а, подруге, він не може займати ніяких інших посад в державних і громадських органах та організаціях.

У документі передбачені заходи, які гарантують від зосередження в руках головни виконавчої влади Росії диктаторських повноважень. Головна роля залишається за З'їздом народних депутатів і Верховною Радою, які визначають повноваження президента, схвалюють або відкидають фінансування запропонованих ним програм, а також можуть відкинути будь-який президентський акт і навіть позбавити президента від посади на випадок порушення ним конституції або законів.

На З'їзді з викладенням своїх передвиборних плятформ виступили кандидати на президента. Першим взяв слово мало відомий лідер Ліберально-демократичної партії Росії Володимир Жириновський — єдиний претендент, який не набрав необхідних 100,000 підписів, однак його кандидатура була схвалена більш ніж однією п'ятою депутатів, чого досить для балотування.

(Закінчення на стор. 6-ій)

ЗБОРИ СТАНИЦІ ПЛАСТУ

Нюарк, Н.Дж. — Пластова станиця в Нюарку повідомляє, що Загальні Збори станиці відбудуться у п'ятницю, 7-го червня, о год. 7:30 вечора в Пластовому Домі, 736 Сенфорд авеню. Всім діловодам слід представити книги до перегляду на руки ст. пл. Андрія Хрипливого в неділю, 26-го травня, після Служби Божої в церкві св. Івана Хрестителя о год. 9:30 ранку. Закриття Пластового року в станиці відбудеться в середу, 12-го червня, о год. 7:30 вечора на площі біля цієї ж церкви.

Вшанували пам'ять А. Сахарова

Москва (АП). — Тут 21-го травня відбулося офіційне відкриття меморіяльної дошки з бронзовим барельєфом академіка Андрія Сахарова, якому в цей день сповнилося б 70 років. Перед будинком на вулиці Чкалова, де жив А. Сахаров зранку зібралися сотні людей, в тому числі й іноземці, для участи в церемонії відкриття меморіяльної дошки з написом „Тут жив Сахаров". Був присутній президент Португалії Маріо Суарез й також американські фізики й історики, які знали Сахарова.

Згідно з повідомленням АП, напередодні в Москві відбулася 15,000-тисячна сахаровська демонстрація, яка пройшла від Совєтської до Манежної площі з портретами А. Сахарова і антикомуністичними гаслами. Після мітингу на Манежній площі колона вирушила до будинку Сахарова на вулиці Чкалова, скандуючи гасла на підтримку Єльцина і Попова.

В середу, 22-го травня, у Москві розпочалася 5-денна міжнародна конференція з прав людини і сахаровської спадщини. Конференція проходить під гаслом „Мир, прогрес і права людини".

МІРЯННЯ ТИСКУ КРОВИ

Ню Йорк. — Товариство Сеньйорів при Об'єднанні „Самопоміч", 98 Друга авеню повідомляє, що у вівторок, 4-го червня, о год. 10:30 ранку можна буде перевірити тиск крови.

Створилась нова партія в Україні

Київ. — У Києві виникла ще одна партія, установчий з'їзд якої відбувся 18-19-го травня. Назва її — Конституційно-Демократична партія України. Затверджено програму і статут нової партії, де сказано, що за основну мету вона обрала захист і обстоювання прав людини.

Партія стоїть на центристсько-ліберальній позиції, визнає всі акти, ухвалені Верховною Радою УССР.

Проте, лідери і члени цієї партії не приховують вельми холодного ставлення до деяких документів ухвалених Верховною Радою, зокрема до Декларації про державний суверенітет України.

ОСНОВНЕ ПРАВО ЛЮДИНИ — ЖИТТЯ!

Джерзі Сіті, Н.Дж. (Х.В-Ф). — Впродовж останніх кількох рокві редакцію нашого щоденника „Свобода" відвідало чимало цікавих особистостей, з якими редактори знайомились, а пізніше на сторінках газети переповідали свої враження читачам. Серед таких особистостей вирізняється людина надто скромної вдачі д-р Наталія Преображенська, яка відвідала нашу редакцію в товаристві Божени Ольшанівської, голови организації Американці в обороні людських прав в Україні з осідком в Нюарку.

Д-р Наталія Преображенська за званням біолог з довголітнім стажем праці в Інституті мікробіології та вірусології Української Академії Наук і член Координаційного комітету об'єднання „Зелений світ". До ЗСА вона приїхала за старанням організації АОЛПУ, щоб взяти участь у чотириденній конференції Служби засобів ядерної інформації, що відбулася минулого місяця у Вашінгтоні під гаслом „Геть Чорнобиль" та відкриття якої було 26-го квітня, як-раз у п'яту річницю трагедії у Чорнобилі. Крім того тут вона представник українського „Зеленого світу", про завдання та діяльність якого хоче поінформувати.

Д-р Н. Преображенська під час відвідин у „Свободі". (фото: Х. Лев)

Д-р Н. Преображенська розповіла, що „Зелений світ" реєструє своє існування з кінцем 1987 року завдяки відомого прозаїка, публіциста та критика Сергія Плачинди. Сьогодні об'єднання „Зелений світ" під головуванням д-ра Юрія Щербака, є організацією, до якої прислухаються люди в Україні та поза її межами. В Україні „зелені" нараховують приблизно 500,000 членів із різних верств суспільства та знаходяться у всіх містах і областях країни. Велика кількість членів „зелених" — це жінки, бож саме вони дають життя та турбуються майбутністю, а це майбутність не буде надто світлою, якщо не буде зроблено конкретних заходів, щоб запобігти іншим Чорнобилям і їхнім наслідкам. Бож, як твердить д-р Н. Преображенська, завданням і метою „зелених" є забезпечити громадянам України основне право людини, право на життя. Бо, згідно з її твердженнями, то наша ота казкова і квітуча Україна мусить розв'язати в найближчому часі серйозні проблеми, пов'язані з занечищенням довкілля, якщо хоче мати майбутнє.

(Закінчення на ст. 6-ій)

РАДІО-ГОДИНА Р. МАРИНОВИЧА

Виппані, Н.Дж. — Тут у неділю, 2-го червня, відбудеться зустріч слухачів і глядачів години українських мелодій Романа Мариновича. Гратиме оркестра М. Хомута. Буде влаштований буфет. Початок о год. 2-ій по полудні, адреса: дорога ч. 10 і Савт Джефферсон у Виппані, Н.Дж.

„ЯВІР" У ТОРОНТО

Торонто, Онт. — Тут у неділю, 2-го червня, в Українському Культурному Центрі, 83 Christie, відбудеться концерт вокального квартету з України „Явір" під патронатом Українського Народного Союзу. Початок о год. 3-ій по полудні. За інформаціями звертатися до Олени Глібович (416) 896-4049 або до фірми „Евшан" (514) 630-9858.

У СВІТІ

ЛІДЕР БОЛГАРСЬКОГО антикомуністичного союзу політичних партій Філіп Дімітров підтвердив, що коаліція, яку він очолює, — Союз демократичних сил, — збереже свою єдність напередодні майбутньої виборчої кампанії. Ф. Дімітров сказав, що керівники союзних партій підписали документ, в якому проголосили, що „єдність є найважливішою умовою перемоги у виборах". У прийнятому документі, крім того, членам парляменту від цієї політичної коаліції рекомендується протягом двох днів виступити з офіційною пропозицією про розпуск нинішнього парляменту і проведення нових вільних виборів. Переважна більшість місць у болгарському парляменті належить колишнім комуністам, які нині називають себе соціялістами. Представники опозиційного союзу переконані, що громадська думка за останні дні різко змінилася в їх користь і вони здобудуть перемогу в нових виборах. За їх задумом, новий парлямент повинен провести важливі перетворення в країні, в тому числі прийняти нову, демократичну конституцію.

ЗАВЕРШИЛАСЯ ВІЗИТА віцепрезидента ЗСА Дена Квейла до Японії. Він провів переговори з економічних проблем з прем'єр-міністром Японії Тосікі Кайфу та іншими керівниками. Як пише газета „Ню Йорк Таймс", японців турбує погіршення відносин Америки з їх країною. Це викликано і позицією невмішування Японії у війну в Перській затоці, і торговельною практикою цієї держави, яка видається американцям не зовсім справедливою. Всі ці справи і були обговорені з віцепрезидентом ЗСА. В інтерв'ю газеті „Ню Йорк Таймс" амбасадор ЗСА в Токіо Майкл Армкост відзначив, що в американсько-японських відносинах значно більше вирішених, ніж невирішених проблем, але перші не дістають достатнього висвітлення засобами масової інформації.

В АМЕРИЦІ

РЕЗИГНУЮЧИ ЗІ СВОЄЇ посади голова розвідчої частини Пентагону призначеної виключно для з'ясування справи 2.300 американських вояків пропавших без вісти у в'єтнамській війні, оскаржив уряд президента Джорджа Буша в обезцінюванні та навіть цілковитому нехтуванні будь-яких вісток про вищезгаданих вояків, що різними дорогами доходять до ЗСА. Залишаючи працю минулого 28-го березня полковник Міллард Пек, на дверях свого бюра пришпилив незвичайне меморандум у якому робить гострий закид, що якраз його департамент призначено цим смітником де цю справу цілком погребано, не зважаючи на те, що президент Дж. Буш, ще недавно запевняв, що саме справа з'ясування пропавших без вістки американців у В'єтнамі є першою та найбільш важливою на денному порядку його Уряду.

У МАСОВІЙ ДЕМОНСТРАЦІЇ на допомогу хворим на АІДС, яка стартувала в неділю від Лінкольн центру в Ню Йорку, взяло участь 26,000 осіб. Марші на підтримку програм допомоги для боротьби зі страшним захворюванням відбулися в багатьох містах ЗСА і охопили мільйони учасників. Мета такого гігантського маршу — нагадати світові, що на АІДС уже померло 108,000 осіб тих, хто не обов'язково був наркоманом чи гомосексуалістом. Деякі загинули на АІДС в результаті внесення інфекції при переливанні крови або операції. У багатьох випадках вірус АІДС був занесений у здоровий організм при трансплянтації органів від померлих донорів. Учасники маршу в Ню Йорку зібрали для надання допомоги хворим на АІДС 4.2 мільйона долярів.

У ВАШІНГТОНІ ПРОВІДНИК сенатської більшости Джордж Мічелл переконує своїх демократичних колег, щоби застановилися над можливістю зменшення податків для середньо-заробіткової групи громадян, яка не узалежнювалась би від збільшення інших податків. Натомість демократи у Палаті Репрезентантів вже на днях плянують запропонувати зменшення податків для вищезгаданої групи громадян, але в додатку до цього пропонують поліпшення для виплачування безробіття та важливі зміни у програмі охорони здоров'я. Одначе чи будь-які зміни вдасться перевести в життя можна поважно сумніватися, бо все це тісно пов'язане з узгідненнями обидвох партій та загального державного бюджету.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Бояться війни, але й не хочуть миру

Така парадоксальна ситуація настала тепер на Близькому Сході. Протягом останніх двох місяців державний секретар Джеймс Бейкер їздив чотири рази до Ізраїля та його арабських сусідів, довгими годинами розмовляв із тамошніми президентами і прем'єрами і в минулому тижні вернувся до Вашінґтону та за полуденком докладно звітував президентові Бушеві. Бейкер — за фахом адвокат і кажуть про нього, що він дуже впертий та совісний у виконуванні кожної адвокатської місії. Свою святу терпеливість виявив протягом уже близько трьох літ на становищі найближчого дорадника Президента у справах закордонної політики, адже він як виконавець його доручень, — їздив до різних країн світу й ладнав існуючі проблеми. Але ці чотири подорожі до Ізраїля і арабських країн вимагали справді залізних нервів. Проте дипломатові не вільно виявляти назверх свій настрій і не вільно бути песимістом. Тому й Бейкер заявив у підсумках своїх мандрівок, що „є ще багато-багато справ неполаднаних, але є також деякий поступ і не можна твердити, що немає надії"...

Не тільки людям в Ізраїлі й арабському світі, але й кожному, хто сяк-так цікавиться ізраїльсько-арабською проблематикою, ясно, що тамошній сучасний стан не може існувати безконечно. В Ізраїлі та в його арабських сусідів накопичено масу зброї. Від років згущується там атмосфера недовір'я, жалю, гніву і ненависти. Воно логічно мусить довести до вибуху нової війни. Ніхто її не хоче. Але все ще не можуть погодитися на саму процедуру, як розпочати розмови про замирення. Бо місія Бейкера не мала на увазі розв'язати по суті проблему окупованих Ізраїлем земель і розв'язати по суті проблему коло трьох мільйонів бездержавних палестинців. Йшлося і далі йдеться про це, чи Ізраїль має переговорювати безпосередньо з арабськими країнами, з котрою саме і про що, чи це має стати предметом конференції. Чи це має бути конференція скликана Організацією Об'єднаних Націй з головною ролею ООН, як зверхнього чинника і посередника (як цього хоче Сирія), чи ООН має тільки церемоніяльно відкрити конференцію і більше до нарад не втручатися (як цього хоче Ізраїль). Йдеться про те, чи міжнародна конференція має тривати так довго, поки конструктивно доведе до ізраїльсько-арабського замирення, чи має обмежитись до ствердження, чи взагалі порозуміння можливе.

Йдеться врешті про те, хто має репрезентувати палестинців, хоч тут легше можна погодитися, бо Палестинська Визвольна Організація (ПВО) з її головою Ясіром Арафатом скомпромітувалася, як союзник Саддама Гуссейна і не входить у рахунок, як член конференції.

Після вислухання державного секретаря Бейкера президент Буш заявився, що він вдоволений, бо „зроблено поступ". Але нічого на сказав, що буде далі, обмежившись до заяви, що Уряд Буша продовжуватиме мирові заходи. На Близькому Сході тепер одні одним закидають саботування мирового процесу. Ізраїльський прем'єр Їцак Шамір, репрезентант непоступливого становища у справі окупованих арабських земель, заявив, що це була велика приємність годинами розмовляти з Бейкером і що він, Шамір, зробив „великі поступки", а найбільше винувата Сирія. Насправді — Буш ставиться до Ізраїля тверезіше, аніж ставився Роналд Реґен із своїм державним секретарем Джорджом Шулцом. Урядові Буша залежить на добрих взаєминах з арабським світом. Це виявилось у війні проти Іраку. Тому й Буш не припинить заходів, щоб переконати ізраїльських екстремістів, що їхня принципова непоступливість може довести до їхньої катастрофи.

У ВІВТОРОК, 21-ГО ТРАВНЯ, був обстріляний американський військовий корабель „Ля Сел", що сповняє службу у Перській затоці. Згідно зі заявою речника Департаменту оборони напад вчинено з двох невідомих швидкохідних човнів, котрі дуже швидко втекли, як з корабля по них відкирто скорострільний вогонь. Дальші звідомлення стверджують, що „Ля Сел" не потерпів жодних людських жертв ані будь-яких пошкоджень човна.

Микола Руденко

НА КРУТІЙ ХВИЛІ

I.

Нещодавно я вже порівнював події в Совєтському Союзі з вируванням хвиль у штормовому океані. Це порівняння знову виринає в моїй уяві, бо сьогодні стан совєтського суспільства вельми нагадує дев'ятий вал. Крутизна хвиль досягла свого апогею. Далі має настати якщо не спад суспільного напруження, то принаймні рух у цьому напрямі. Підстави для такого висновку дає нам політичний документ, підписаний Президентом Ґорбачовим разом з керівниками дев'яти республік, що погодилися шукати якоїсь прийнятної форми союзу. Уже те, що Ґорбачов тут виступає не в ролі верховного правителя, а бачить себе одним із десятьох діячів, котрим належить очолити майбутній союз — уже це свідчить, що у психології президента (і водночас генсека) сталися помітні зміни. Шість років тому, проголосивши перебудову, М. Ґорбачов і близько не міг уявити ті шляхи, якими вона сьогодні покотилася попри його волю. І найменше він сподівався на те, що республіки із безправних попелюшок перетворяться на держави, котрі вимагатимуть не декляративного суверенітету, а справжнього — повнокровного й повновладного. М. Ґорбачову рік за роком довелося звикати до думки, що жодна перебудова в галузі економіки неможлива, якщо керівництво неосяжною імперією й надалі триватиме із одного центру. Але він так важко звикав до цієї цілком очевидної істини, що на це, властне, й були витрачені шість вирішальних років. Перебудова в економіці не лише не відбулася, а фактично й не починалась. Дехто із оточення Ґорбачова заяву „десятьох" порівнює із світлом в кінці тунелю. Мовляв, настав край командному керівництву із єдиного центру. Президент визнав домагання республік — отож недалеко той день, коли нарешті союзний договір буде підписано.

І все ж аналіза кремлівської лексики змушує сумніватися в цих оптимістичних прогнозах. Ні президент Ґорбачов, ні його московські прибічники не припинили називати республіки „суб'єктами федерації". Отже, з одного боку, союз суверенних держав (з чим нарешті погодився М. Ґорбачов), а з другого боку, та ж сама „оновлена федерація", якої він домагався під час референдуму.

Я пропоную уважно простежити за тим, з якою впертістю ґорбачовці протягують у всі політичні документи та їхні коментарі оце найдорожче для них слово „федерація". М. Ґорбачов, на відміну від його попередників, людина освічена. Він не може не знати того, що федеративна структура держави виключає наявність у її складі будь-яких інших суверенних держав. В цьому разі суверенною державою лишається тільки сама федерація, а не її складові частини. Якщо справді йдеться про союз суверенних держав, то він, цей союз, нічим іншим бути не може, окрім конфедерації.

Я вже про це писав безліч разів. Повторюватись доводиться тому, що неуважне ставлення до політичних дефініцій ховає в собі смертельну пастку. Одна справа, конфедерація на зразок співдружности европейських держав з парляментом у Брюсселі, і зовсім інша справа федерація типу СССР із центром у Москві.

Після підписання заяви „десятьох", прем'єр-міністер України В. Фокін виступив у республіканському радіо з важливими коментарями. В. Фокіна зробили прем'єр-міністром голодуючі студенти. Він справляє враження людини, яка не полюбляє демагогічного марнослів'я. Керівник Українського уряду, що замість Л. Кравчука підписався під заявою „десятьох" поділився враженням від засідання Ради Федерації, на якому головував М. Ґорбачов. Президент зрештою погодився, щоб союз дев'яти республік став союзом суверенних держав. А шість республік, котрі не бажають входити навіть до такого союзу, хай собі живуть як хочуть.

Із радіовиступу В. Фокіна у мене склалося враження, що республіки здобули остаточну перемогу. Та вони і не підписали б цієї заяви, якби центр продовжував наполягати на програмі так званої оновленої федерації. Але заява „десятьох" іще не дає ґарантій, що новий варіянт договору не володітиме рудиментами розмонтованої імперії. Так, скажімо, якщо на союзному рівні продовжуватимуть діяти Комітет Державної безпеки й Міністерство Внутрішніх Справ, то від суверенітету республік залишаються ріжки та ніжки. Не можна також говорити про повний суверенітет, якщо не розпочнеться розбудова республіканських військових формувань. Складається враження, що глави республік все це розуміють. І не приховують своїх думок ні від власних народів, ні від цивілізованого світу. Наприклад, президент Узбекистану у своєму інтерв'ю заявив: бути союзові чи не бути залежить від президента М. Ґорбачова. Леонід Кравчук не висловлює нарікань на М. Ґорбачова, але на пресконференції, яка відбулась після його повернення із Баварії, він пообіцяв не пізніше червня 1991 р. надати Декляраціі про державний суверенітет України сили конституційного закону. І вже на підвалинах цього закону має бути зформований основний закон республіки, тобто Конституція України. Варто також нагадати про рішення Верховної Ради, в якому сказано: Україна лише тоді підпише союзний договір, коли остаточно зформує і затвердить свою Конституцію. Оскільки голова Верховної Ради має намір надати Деклярації про державний суверенітет сили закону, то очевидно Українські законодавці з остаточною доробкою і прийняттям Конституції не поспішають. А раз так, то не поспішають і з підписанням союзного договору.

Закінчення буде.

Василь Сокіл

ПЕРШИЙ НЕЗАЛЕЖНИЙ

I.

Десятий з'їзд письменників України, який відбувся наприкінці квітня, принципово, відрізняється від усіх попередніх. Насамперед тому, що був — перший Незалежний. Перебіг з'їзду можна уявити з інформацій та публікацій в „Літературній Україні" відповіді Юрія Мушкетика та з подальших виступів учасників з'їзду.

Генеральна доповідь намагалася вмістити всю суму проблем духовного життя за останні трагедійні сімдесят років, посилаючись і на давні часи страждань української нації, — за це слід подякувати доповідачеві, хоча не все він міг згадати, — для цього має писатися велика історія. „Приголомшені морем страждань, істинні масштаби яких відкриваємо тільки тепер, хіба ми не міняємо одних вождів на інших, хіба не так само шукаємо ворогів, як шукали раніш.... Мабуть, надто багато бер і берій отримали ми від старого соціяльного реактора, щоб почуватися здоровими духовно, здатними на швидке оновлення". — така сувора нота пролунала на початку доповіді Ю. Мушкетика.

Це, на мою думку, адресовано не стільки самим собі, як тим колишнім вождям, які ще цупко тримаються за владу і, благодатно опромінені тим соціяльним реактором, не мають бажання оновлюватись, тільки шкодять... Не маю наміру розглядати доповідь у всіх деталях, — напевне, читачі „Літературної України" цього не потребують. Скажу, що Юрій Мушкетик по діловому поставив головні питання перед літераторами України в цей судьбоносний період життя народу, тому й дав учасникам добру основу для виступів. Окремі з них були опубліковані в газеті і дають уяву про заклопотаність письменників не стільки суто професійними справами, як загальнодержавними.

Цей Перший Незалежний з'їзд дійсно заговорив незалежним голосом. Письменники України, які в недавні роки першими виступили за самостійність України, на цьому з'їзді чітко визначили свою громадсько-політичну позицію в цю національно-визвольну пору.

Вперше за всю свою історію Спілка записала в новому Статуті, що вона „бере участь у громадсько-політичному житті України, має право висувати під час виборів своїх кандидатів до виборних органів народовладдя всіх рівнів..." Далі проголошено: „СПУ користується правом законодавчої ініціятиви, а також входить з пропозиціями в державні органи України в питання своєї діяльності, у виробленні рішень органів державної влади та управління".

Вперше замість урочистих привітань партії та урядові Спілка за ухвалою з'їзду офіційно звертається до Верховної Ради та уряду республіки з п'ятьма вимогами:

— Засудити політику економічного тиску на народ, яку десятиліттями провадить союзний уряд, і яка сягнула свого апогею в недавньому різкому підвищенні цін...

— Негайно надати Декляраціі про державний суверенітет України чинности конституційного закону. Націоналізувати всю союзну власність на території України і поставити її на службу інтересам українського народу. Запровадити власні гроші і митницю, створити власну фінансову і банківську системи. Департизувати судово-виконавчі, правоохоронні, господарсько-адміністративні та інші державні структури.

— Стурбовані тим, що в Харківській, Донецькій, Миколаївській, Луганській, Одеській та інших областях республіки припинено випуск українських газет... вимагаємо захистити українські періодичні видання, зупинити небезпечний процес, який не сприяє праву народів на самовизначення і культурний розвиток на споконвічній своїй землі.

— Зважаючи на передодень катастрофи, яка віщує загрозу існуванню української мови і культури, коли на кожну людину в республіці щороку виходить менше однієї книжки українською мовою, вимагаємо якомога швидше передбачити законодавчий захист книжкової продукції.

— Прийняти закон про переведення вищої школи на навчання державною мовою — українською.

Закінчення буде.

З ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редаґує Лев Яцкевич

Проблеми з технологічними задумами

У своїй книжці „Профілі майбутнього", д-р Артур Кларк, англійський письменник наукової фантастики, присвятив один есей п.з. „Риск пророцтв" проблемам консервативно-критичного підходу до технологічних задумів та передбачень, які часто-густо стають причиною опізнення їх реалізації.

Для прикладу він наводить появу першої книжки астронавтики в Англії п.з. „Ракетами крізь космос", що її написав засновник Британського міжплянетного т-ва П. Ф. Клітер, та опублікованy в 1935 році. Його книжка була основана на ревеляційній книжці німецького математика, проф Германа Оберта п. з. „Wege zur Raumschiffahrt" („Шляхи космічних подорожів"); опублікований цей твір в Німеччині 1929 року. В цій 600-сторінковій книзі були описані, не тільки теоретичні основи вичалу ступінчастої ракети в простір, з поборенням земної ґравітації, але також деталі побудови ракетного корабля (здатного до космічних подорожів), змонтування у просторі космічної плятформи та вичалення штучних сателітів в навколоземні орбіти.

Звичайно, про ці всі, майже фантастичні, проєкти та космічні задуми, згадав у своїй книжці П. Ф. Клітер, і тим, стягнув на себе нищівну критику видатного англійського астронома, д-ра Ричарда ван ріет Воллі, не зважаючи на звернення автора до майбутніх читачів, щоб вони перед осудом його книжки пригадали собі скільки видатних вчених світу, перед винаходом літака, твердили, що жодна машина важча, ніж повітря не може літати.

Але це звернення не мало, на жаль, великого впливу на консервативну настанову згадуваного вже критика, який вважав, що реалізація більшости задумів, описаних Клітером натрапляє на такі фундаментальні труднощі, що він мусить зарахувати їх до категорії нездійснених задумів. Звичайно, ця критика була відром холодної води на гарячі голови ентузіястів космічних полетів. І щойно, коли приголомшлива вістка про вичал ракети V-2 з Пенемюнде на Лондон, дійшла до свідомости зашокованого світу, почалися поважні студії та спекулятивні дискусії про можливість побудови міжконтинентальних ракет.

Але з тими спекулятивними дискусіями розправився у ЗСА доволі різко д-р Ваннемар Буш, керівник програми воєнних наукових дослідів, у своєму звіті виголошенім перед сенатською комісією, в червні 1945 року. На його думку, з технічних оглядів, не має, під сучасну пору, такої людини у світі, що могла б збудувати міжконтинентальну ракету, з 3,000-милевим засягом польоту та спосібністю скинути атомну бомбу в точно окресленім місці. І тому американське суспільство не повинно доводити таких думок до своїх голів.

Декілька місяців вчасніше, науковий дорадник Черчила, лорд Червелл, висловив аналогічний погляд в Англії, в часі дебат в Палаті Лордів. У висліді такої настанови, стосовно вагомости та ролі ракети в майбутній війні та у розвитку цивілізації, зроблено найбільшу в історії помилку, яку можна б назвати втечею від дійсности, що змінила докорінно майбутнє світу, а навіть, і всесвіту.

Стоючи віч-на-віч перед тими самими фактами та обраховуваннями американська та совєтська технології пішли двома, різними шляхами. Пентаґон, практично, майже припинив роботу над далекосяжними ракетами через наступних п'ять років, а конкретно, до часу, коли винахід термоядерної бомби уможливив споруду атомних головок, п'ятикратно легших та п'ятдесятикратно сильніших за „петарду", скинуту на Гірошіму.

Совєтський Союз, не мав таких економічних обмежень, як західній світ. І тому, якщо в Совєтському Союзі треба було збудувати двістітонну ракету — її збудовано, без великих дискусій та критик. Але коли її збудовано, вона виявилася непридатною до військових цілей. Річ у тому, що совєтські технологи оминули „сліпу вулицю", в яку впали американці, із своєю більйоновою програмою споруди тритієвої, а згодом, літієвої бомб.

Поставивши на „злого коня" в ракетних дослідах, совєти використали цього коня до далеко важливіших змагань, в яких — виграли перегони до космосу! З цього висновок, що все те, що теоретично можливе, може бути осягнуте в практиці, якщо існує до цього сильна воля, без уваги на те чи хтось назве даний помисл геніяльним, чи фантазійним. До речі, більшість досягнень в останнім п'ятдесятилітті, люди вважали спочатку фантазією. Маючи на увазі таку настанову, можна передбачати майбутнє. Але щоб здійснити передбачене, слід мати сміливість досліджувати всі аспекти кожного задуму та доводити започатковану роботу до її логічного кінця. Але часами й це не вистачає. Бо для передбачення майбутности потрібна, не тільки логіка, але також віра та уява, що часто-густо є несумісні з логікою!

Іван Самійленко

УКРАЇНСЬКА НАУКА НА СЛУЖБІ УКРАЇНІ

Переглядаючи історію України, зокрема першу половину XX століття, ми можемо з певністю сказати, що жадна ґенерація українського народу не залишила після себе стільки епохальних змін і подій в житті української нації, як залишила її ґенерація наших дідів і батьків, як яка була творцем модерної народоправної української держави — Української Народної Республіки. І хоч ця держава не втрималась у війні з большевицькою Москвою, але її ідея і значення ясно визначили напрямок і мету нашого сучасного і майбутнього.

Розтерзана, обезкровлена і тяжко ранена Україна, після 70-річної окупації московсько-большевицьким терористичним режимом поволі лікує свої рани і чудом знову становиться на свої власні ноги. Більше того, ідея УНРеспубліки, винищувана окупантом з корінням, знову — спонтанно оживає і поширюється по всій Україні. Вона чекає на своє остаточне завершення.

Теперішні події на Україні нам виразно говорять, що час великого і вирішального для українського народу нарешті прийшов. Перед нами нависло неухильне і настирливе питання — чи зуміємо ми, цебто український народ, здійснити завітну мрію і залишений нашими дідами і батьками заповіт — відновлення Української Самостійної Соборної і Народоправної Держави, чи знову впадемо в ганебну і безпросвітну неволю?

Не забуваймо, що в цьому іспиті справа відновлення втраченої української держави є, з кожного погляду, неймовірно тяжкою та скомплікованою проблемою. Вона вимагає не лише жертвенної підтримки всього населення, але одночасно й зрозуміння та належної підтримки країн зовнішнього світу.

Гіркий досвід минулого показав, що наші емоції, сантименти чи шукання симпатій до українського народу та навіть морально-етичні мотиви і бажання малощо розуміє сучасний байдужий і холодний світ. Українці сьогодні можуть привернути увагу до України лише тоді, коли побачать у нас непорушну національну спаянність і рішучість наших перкеонань та намірів, опертих на глибоких наукових студіях та переконливо умотивованих діях.

Говорити, що ми хочемо самостійної України ще замало. Ми мусимо переконати світ, що український нарід хоче не лише своєї держави, але одночасно України справедливої- народоправної. Ми мусимо переконати світ, що український народ може сам собою управляти, тримати стабільний мир і проґрес на сході Европи.

У додаток до цих труднощів нам доводиться ще й сьогодні боронити Україну, її визвольну ідею від фальшивих і ворожих леґенд, які глибоко вкоренилися після 70-ти літньої совєтської офіційної пропаґанди, як в самій Україні так і в столицях західнього світу. Такими найбільш шкідливими леґендами є твердження, що:

— Україна географічно, історично і духово належить до Сходу, цебто до московської орбіти;

— що український народ, разом з російським були спільними творцями Жовтневої большевицької революції в 1917 році;

— що українці ніколи не боролись за свої національно-державницькі ідеали, а навпаки завжди тяготіли до Москви;

— що Україна ніколи не мала демократії, а тому удержавлення її приведе не до стабілізації Східньої Европи, а навпаки — до анархії, „балканізації" чи „лебанізації"...

— що лише імперіяльна Росія може тримати балянс і порядок на Евроазійському материку;

— і нарешті, що лише за Ґорбачова переможе демократія в СССР...

Заперечувати чи відкидати успішно цей шкідливий фальш можна лише глибоко обґрунтованими та переконливими науковими доказами. Для цього треба було покликати до спільної співпраці нашу науку.

З цією метою, в січні минулого року, я звернувся від імені уряду УНР в екзилі до голови Історичного Товариства — члена УНРади, проф. Любомира Винаря. У моєму листі я підкреслював, що наші невдачі чи провали в минулому були і далі ще є, головним чином, в наслідок браку такої української політики, яка б відповідала нашим національним інтересам, тобто базувалась на здорових, завчасноопрацьованих і всебічно продуманих плянах, устійнених на власному виборі, а не під тиском імпульсів, емоцій чи несподіванках, або на поштовхах зовнішніх сил. В наслідок браку такої політики ми часто лише реаґували на події, цебто слідували теорії самовпливу — „від випадку до випадку", і то тоді, коли було вже запізно.

В кінці мого листа, я повідомляв проф. Винаря, що після моєї інформації на засіданні уряду, яке відбулося в днях 20-21-го січня 1990 року було ухвалено створити при уряді УНР в екзилі Академічну Дорадчу Раду в складі сімох до дев'яти науковців з різних ділянок науки. До обов'язків цієї Ради мали б входити такі функції, як опрацювання спеціяльних проєктів, наукових трактатів з ділянок крайових та зовнішніх справ, а в разі потреби давати консультативного характеру допомогу Урядові та Державному Центрові і УНР взагалі.

На мій лист і рішення Уряду, проф. Винар дав позитивну і багатонадійну відповідь. У наслідок чого в липні м.р., в Бавнд Бруку, Н. Дж., відбулася перша нарада складу членів Академічної Дорадчої Ради, яка іменувалась Академічною Радою при Уряді УНР, детально обговорила першочергові проблеми праці та накреслила плян діяльности на ближчу і дальшу мету, наслідком чого і є сьогоднішня Наукова Конференція, яка входить в загальний плян відзначення найвидатніших творців і будівничих Української Народної Республіки 1917-1991 років — 65-ліття трагічної смерти Симона Петлюри і 125-ліття народження Михайла Грушевського.

Програма цієї Конференції охоплює третю — останню історичну епоху української державности — УНРеспубліки під гаслом: „Україна вчора, сьогодні і завтра: Боротьба України за суверенність і державну самостійність, 1917-1991рр.".

Кожен із думаючих українців розуміє наскільки актуальний і важливий задум подібних наукових конференцій є саме тепер. Сучасні події в Україні чимало нагадують сумні помилки минулого 1917-1921 років. Повторювати помилки того минулого означало б завчасне приречення сучасних зусиль до повного проводу. Одночасно не забуваймо і ті світлі героїчні зусилля і подвиги наших дідів і батьків, які віддали своє життя за волю і світле майбутнє батьківщини — України.

Уряд УНР в екзилі плянує тепер і в майбутньому публікувати, при підтримці жертвенної української грома-

(Закінчення на стор. 8-ій)

*) *Слово голови Уряду УНР в екзилі виголошене на науковій конференції в Торонто, Канада, 27-го квітня 1991 року.*

Виступ драматичного ансамблю „Тарасівці" з Братислави

Минулими роками до нашої громади у Мюнхені загощували час від часу наші хорові ансамблі з Англії, Канади, з Америки, з Голляндії, деякі з них з балетними гуртками. Усі вони згуртовані навколо грона любителів нашої культури, що вважають своїм обов'язком зберігати її в чужому оточенні, тобто проявлятися творчо в ділянках нашого музичного, хорового і танцювального мистецтва, преставляти його чужинцям і передавати його молодому поколінню. Це вияв особливої любови до рідного народу.

Останніми роками ситуація значно змінилася.Бувають у нас вже наші гості зі сходу, а в тому числі і з України. Прилетіли до нас два роки тому „Журавлі" з Польщі з концертом релігійних пісень і кантат відомих наших композиторів, співали в церкві до Богослуження. Був минулого року мішаний хор Львівського університету також з цікавою програмою релігійних пісень і гимнів, був також і в церкві.

Видається, що часи неповоротно змінилися, народ повернув до старої культури, і ми себе тепер набагато краще розуміємо, шануємо і без пропаґанди оцінюємо.

В цьому році прийшла черга на наш відомий музично-драматичний колектив „Тарасівці" з Братислави. Майже два десятки років вони діють у Чехо-Словаччині і мають у своєму репертуарі цілий ряд наших клясичних і новіших п'єс, комедій і драм. Це ансамбль, згуртований при Об'єднанні культури, мистецтва і послуг в Братиславі. Має він свою цікаву історію, виступає як ансамбль ім. Тараса Шевченка, а керують ним Василь Грицак, Мирон Петрашович, Марія Дацей, Мілан Іван, Марія Райко, діяльність яких об'єднує любов до нашого сценічного мистецтва.

Ансамбль відомий багатьма своїми виступами у східній Пряшівщині, а також у Братиславі, Празі і в інших містах, брав участь у фестивалях. До Мюнхену приїхали вони „театральним" автобусом і привезли зі собою все, що необхідне... включно з декораціями. Дали нам у дещо зміненому і оновленому складі „Запорожця за Дунаєм" — відому гумористичну оперетку Семена Гулака-Артемовського, що була популярною в краю. Свій виступ у Мюнхені присвятили пам'яті відомого культурного діяча на Закарпатті і основоположника їхнього театрального гуртка Юрія А. Шерегія, що був керівником і режисером, та акторці і співачці Софії Якубек.

Мюнхенська прем'єра в новому складі ансамблю відбулася в неділю увечорі, 28 квітня у новому німецькому театрі Мюнхенського Освітнього центру дільниці Ґіссінґ, що догідна сполученням і має дуже вигідне нове театральне обладнання. Прекрасна заля: широка, з півкругом в три шереги похило до входу, широка сцена, перед нею добре піяніно.

Увечорі о 7-ій годині заповнюється заля. Чекаємо нетерпеливо відслони. Деяких артистів вже бачили, але не знаєш, хто ким там буде... Майже не віриться, що ми, в Мюнхені, попали на український театральний виступ. У нашому житті — це неабияка радість.

І ось відслона... Задунайський сільський краєвид, козача хата, подвір'я козака Івана Карася. Відходять у поле женці, влізливий Прокіп підглядає за Оксаною, що любить Андрія. Черґуються сцени і вже лунають відомі суперечки Оксани з підхмеленим Іваном, що нудьгує на відпочинку... Добра гра акторів і в другій дії при зустрічі молоді і старших, при зустрічі Івана з турецьким вельможею, якому звіряється, що хотів би бачити султана, і то прирікає, що він таки побачить...

Дія за дією — добра гра виконавців, вдале відтворення життєвої дійсности. А вже самих провідних осіб — то таки треба подивляти! Добрий, міцний і дещо барвистий баритон в Івана, дзвінкий голос Одарки, навіть у сварливих дуетах нюансами дзвенить! Добре підібрані строї, також і „турецькі", вдало відтворені чужі звичаї, що не відповідають нашим. Привертає увагу ліричний голос Андрія, хоч треба молодшого, добрий і в Оксани, якій, мабуть, трудніше, але презентація знаменита.

Контрастово відтворена четверта дія.Бавлять гумористичні сценки зі сварки з Одаркою, коли Іван наслідує (в одежі) турка, і грозить, що розведеться з жінкою і візьме собі туркеню... А потім наступає напружена сцена з цілою громадою і ув'язненими, коли речник султана відчитує указ („ферман")... Султан звільняє від покарання ув'язнених Одарку і Андрія, передає гаманець Іванові за опіку над сиротою... і дозволяє козакам повернутися до рідного краю. Іван збагнув, що стрінув, а потім таки був у султана...

Величним сценічним хоровим завершенням виконується арія-молитва „Владико неба і землі", якою (по тривалих оплесках) закінчується вияв вдячности козаків за одержання свободи. Наступають танкові пописи молоді, якими ансамбль закінчує дуже вдало представлення цієї гумористичної оперети.Було це добре хореографічне виконання, в тому числі танків дівчат, а також молодих козаків, яких згармонізоване герцювання зі шаблями, з присідами та мімікою з наслідування кіннотників захоплювало глядачів.

Виступ драматичного ансамблю „Тарасівці" в Мюнхені був дуже вдалий. На особливу вагу заслуговує також піяніст і диригент проф. М. Іван, словак, що виявився всевладним в трудній ситуації... Його треба подивляти!.. Він не тільки вміло орудував піяніном, створюючи супровід, подібний до оркестри, але і на переміну (однією рукою!) диригував в окремих групових сценах... А це велика професійна штука!

Запримічується, і то в позитивному розумінні, керуюча роля професійних людей в ансамблі, які вміло проводять цей відомий аматорський колектив, що має у своєму репертуарі ряд п'єс, драм і комедій, які виконує також і русинською говіркою, як потрібно, а також і словацькою мовою. Тому пряшівчани — і русини (і руснаки) і українці — повинні тільки гордитися цим ансамблем!

Спроби „відроджування русинського народу" в Межлаборцях і околиці є безнадійні. Нехай д-р Маґочий творить свої „мовно відроджуючі експерименти" в околицях хоч би Дебречина, де має тих дійсних, але змадяризованих русинів! Вони ж і досі зберігають наш, таки руський, обряд у своїх церквах! Нас вже історично ділили, ділили ж наших лемків, хотять ділити нас ще і на Пряшівщині! — як чую від нашого гостя. Це хитро закроєна конспірація! Українська і русинська молодь, передовсім студенти, повинні підтримати діяльність цього ансамблю, яким треба вам гордитися.

Окремі сценічні ситуації були приваблюючі для фотографів — то на подвір'ї у Карася, то у султана, — а майже кожну відслону присутні щедро прощали оплесками. А таких сценок було багато.

Належиться щира подяка проф. В. Кальваровському за організаційні і підготовчі праці для ансамблю, а також паням за обслугу каси та буфету. Кальваровський представив ансамбль німецькою мовою, поруч з панею, що з рамени ансамблю вітала присутніх українською, а потім, на кінець, подякував, в імені нашої громади, керівникам, окремим акторам утиском руки та всім виконавцям за їхній успішний виступ, а вручені букети квітів дали ще додатковий вияв вдячности. Подякував окремо також проф. М. Іванові за примірну співпрацю на культурному полі словацьких членів і прихильників цього ансамблю.

Д-р Б. Кузь

ПАМ'ЯТЬ ПРО ЧОРНОБИЛЬ

Маленький чорнобилець Вова Малафієнко і сенатор Джан Кері.

Після гірких роздумів над глобальними проблемами нашого світу є цілком можливим прийти до думки, що хоч незмінно високу моральну і духовну вартість має єднання між людьми і народами, все ж, мабуть, було б краще, якби ніякого єднання взагалі не існувало, ніж воно має відбуватися на такій сумній підставі, як Чорнобиль.

На нещастя українського народу і всього людства, є вжи запізно казати: „Як добре було б співпрацювати і взаємно розумітися, якби Чорнобиля не було". Він уже був, він є нині, його смертоносна дія продовжується, розсуває межі часу і простору, з генетичних глибин піднімає алогічне, невластиве для людини страждання і так само невластиву, потворну безнадію.

Чорнобильський мітинґ у Бостоні на площі біля Ситі-Голу в сумнозвісний квітневий день п'ятиріччя трагедії був, може, найбільш хвилюючий в усій Америці. Не одне тут серце здригнулося від жалю і співчуття, коли сенатор Джан Кері підняв на руки і наблизив до мікрофона семирічного Вову Малафієнка. З його блідого личка і з не по-дитячому мудрих очей можна було зрозуміти: він звідти, з ураженої радіяцією України, з убивчої довколачорнобильської зони. „Нам усім, — сказав сенатор Кері, — не тяжко було прийти сюди, ми відклали свої щоденні справи і прийшли, один тільки він, маленький Вова, приїхав сюди просто зі шпиталю, де лікарі рятують йому життя".

Були й інші моменти, здатні вглибитися в людську пам'ять. Наприклад, знаменитий Стойко Вранкович, один з символів американського і світового спорту, подарував Вові шапочку, яку носить бостонська дружина кошиківців.

У парку Бостон-Комен учасники відзначення п'ятиріччя Чорнобиля посадили пам'ятне дерево. У цей час парох української католицької церкви Христа Царя о. Олександер Кенез відмовив глибоко хвилюючу молитву, а студент з Гарварду Іко Лабунька прочитав десятий і одинадцятий стихи восьмого розділу Йоанового Одкровення, які тепер можна страктувати як давнє пророцтво Чорнобиля: „І третій ангел засурмив, і впала з неба зоря велика, що палала, як смолоскип, і впала на третину річок і на джерела вод. Ім'я зорі тій — Полин (народна назва полину — Чорнобиль). І стала третина вод полином, і багато людей померло від вод, бо прогіркли".

Нелегко жити, усвідомлюючи, що життя містить стільки горя — це зміст американської пісні „Весь мій біль", яку заспівала на мітинґу чорношкіра дівчина Триша Рос.

На мітинґу промовляв високий гість — представник Української ССР в ООН Генадій Удовенко. Він дякував американцям українського походження, рівно усім громадянам Америки, які подають відчутну допомогу Україні у зв'язку з Чорнобильським лихом. Г. Удовенко також підкреслив домінуючу на мітинґу думку — що горе об'єднує людей і народи, і що Чорнобиль є бідою загальнолюдською, бідою двадцятого сторіччя.

Усе це так, проте ні Г. Удовенко і ніхто з нас не повенен задля дипломатичної чемности забувати, що Чорнобиль — це передусім вислід збанкрутілої совєтської системи, яка дозволяє собі користуватися найскладнішими науковими винаходами людства, не підкріпивши це користування належним рівнем моральної, інтелектуальної і технологічної відповідальности.

Мітинґ мав авторитетного і приємного ведучого — лікаря Тома Котла з американського Центру радіологічних досліджень. Він, зокрема, зачитав привітання від голови парафії Ради міста Києва і від мера Бостону, а також від сенатора Е. Кеннеді.

Головним організатором мітинґу у Бостоні була група американської молоді українського походження з Товариства „Дітям Чорнобиля", яку очолив Олесь Ґамота.

Ввечері того ж дня три бостонські телеканали — ABC, CBS, NBC — повідомили про мітинґ у своїх репортажах.

П. Граничний

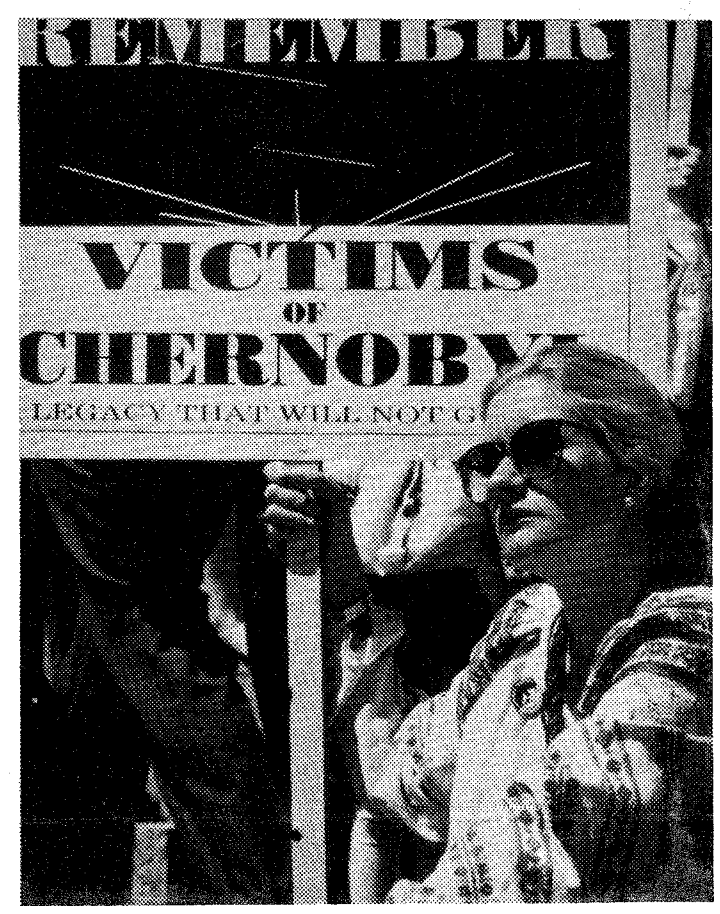

Пікет у парку Бостон-Комен.
Фото Мирослава Вінтоніва

ПЕРШІ КРОКИ КІНОСТУДІЇ „ГАЛИЧИНА-ФІЛЬМ"

На запрошення Українсько-Канадського Дослідно-Документаційного Центру (УКДДЦ) до Торонто приїхали Володимир Кметик, директор Української кіностудії „Галичина-фільм", та Василь Босович, її художній керівник. Вони теж продюсери і, власне, хочуть ввести в Україні інституцію продюсерства, яка з ясних причин не могла дотепер існувати. Володимир Кметик за фахом математик, родом зі Сколівщини. Йому тридцять років, його мова енергійна, швидка, образна. Його друг, Василь Босович, родом з Івано-Франківщини, виглядає на 35 років, але каже, що йому більше, і що в нього дорослий син — студент і мистець-маляр.

Босович — письменник-драматург, автор п'єс „Залізні солдати", „Олекса Довбуш", „Князь Данило Галицький", „Сім яворів і калина" і роману „Володимир, син Святослава".

Кіностудія „Галичина-фільм" у Львові — це перша кіностудія в Україні, що створює фільми виключно в українській мові. Започаткована тому два роки, але насправді працює з квітня 1990 р. Почалася в порожньому, з ідеї. В порожньому, бо не лише не було матеріяльних засобів, але майже не було до того часу фільмів в українській мові. Кіновий ринок в Україні російський. Київська студія Довженка, наприклад, працює в російській мові. Відсутність фільмів, які б уособлювали культуру українського народу, була головною причиною виникнення ідеї української кіностудії „Галичина-фільм". Труднощі були великі — і політичні, і матеріяльні. Сама назва „українська кіностудія" викликала ворожість з боку властей. Але поволі, збірками, концертами, вдалося зібрати 10,000 карбованців. Згуртувалося 10 молодих людей — творчих, працьовитих, ідейних. Вони — режисери, оператори, техніки і т. д. Протягом року кіностудія зробила 7 фільмів художнього і документального характеру, як також ряд фільмів на замовлення фірм. Є багато плянів на майбутнє. Наприклад, кіностудія викінчує художній фільм, присвячений Українській Повстанській Армії, який називатиметься: „Вам дзвони не грали, коли ви вмирали". Це 1-ий фільм на цю тему. Пляну-ється видати як супровід до фільму книжечку-хрестоматію про УПА, бо загал населення в Україні сьогодні мало знає про цей етап української визвольної боротьби. Ось що пише Валерій Щипун у львівському інформативно-мистецькому тижневику „Афіша" з 9-го березня 1991 р. „Цей фільм про велику зраду, страхітливі плоди якої ми пожинаємо протягом останніх десятиліть: кланяючись кривавому прапору, прославляючи вбивць, вбивцями називаючи героїв і топчучи їх могили. Це фільм про трагедію народу, якого зрадили у прагненні до волі і єднання, а натомість прирекли до зубожіння і виродження.

Ми діти цього народу і нам потрібно знайти сили, щоб встати з колін. Правда ніколи не буває солодкою. Але її потрібно знати, щоб відчувати себе людиною, а не рабом..."

До Торонто гості привезли фільм про Свят-вечір, політичний трагі-фарс „А що росте без коріння?", „Воскресіння" — фільм, що розповідає про Берестейську унію 1596 р., про розквіт, заборону та руйнацію в 1946 році і, нарешті воскресіння Української Католицької Церкви в наші дні.

„Благословляю і молюсь" — одногодинний документальний фільм про митрополита Шептицького, про його рід та життєвий шлях.

„Василь Стус. Тернова дорога" — це радше матеріяли до фільму про видатного поета, політв'язня, мученика, що загинув в сов'єтських концтаборах. Кіностудія „Галичина-фільм" була організатором перевезення праху Василя Стуса з сибірського табірного кладовища на рідну землю. Довелося ламати шалений опір тих сил, які хотіли, щоб навіть ім'я поета загубилося в безвісти. Знімальна група витерпіла все — їх залякували, проколювали шини в автах, пробували зробити винуватцями автомобільної катастрофи. І ці документальні кадри разом з трагічними сторінками біографії поета ще один осуд тоталітарного режиму. Спогадами про поета діляться Левко Лук'яненко, В'ячеслав Чорновіл, Микола Жулинський, Іван Драч, Ліна Костенко та інші відомі мистці і громадські діячі. Режисер і поет Станіслав Чернівський, представник молодої генерації української поезії, показує, як через призму світосприймання і боротьби Василя Стуса усвідомлюють свій громадський і патріотичний обов'язок наступні покоління.

Фільм про „живий ланцюг" 22-го січня 1990 р., коли сотні тисяч людей стали плечем до плеча від Івано-Франківська до Софійського майдану в Києві живим символом єдності України, називається „Українська хвиля". Сучасні кінокадри про українську солідарність доповнюється документами про воз'єднання в січні 1919 р. Української Народної Республіки і Західньо-Української Народної Республіки в єдину соборну Державу та про її діячів Симона Петлюру та Вол. Винниченка.

З фільму „Люди з номерами" постає трагедія Галичини 30—50-их років. Вперше в історії українського кіна зафіксовано на екрані страждання, через які пройшла священна земля наших предків. Фільмова хроніка тих часів занотувала окупацію Галичини Червоною Армією, парад військ у Львові, сумнозвісні сфальшовані збори в Львівській Опері, які проголосили приєднання західної України до складу сталінської імперії. А сьогодні очевидці тих подій розповідають, як большевики будували „нове щасливе життя" кривавими репресіями, терором, депортаціями населення.

Фільм починається картинами смерти — похоронів, кладовищ, і ними закінчується. Могили в північному сяйві Сибіру чи Воркути... І чути коментар, що північне сяйво — це німб українського народу...

Талановиті професійні сили, що працюють у кіностудії „Галичина-фільм", відроджують українське кіномистецтво. Вони хочуть створити у Львові, де нуртує нездоланний дух, відповідну інфраструктуру — знайти музик, режисерів, сильний технічний склад. На щастя, в Україні вже є гарна школа кінових мистців. Зміна в політичній ситуації розбудила в народі таланти, внесла в життя нову енергію. Але бідність матеріяльних засобів не дає змоги продуктивно використати ці таланти і енергію.

Кіностудії потрібна допомога-співпраця з діловими колами діяспори, які допомогли б піднести українське кіномистецтво на належний рівень. Кіностудія має деякі контакти з іншими народами, наприклад, з литовцями. Має теж пропозиції від чужих бізнесменів — німців, євреїв, італійців. На жаль, немає ще пропозицій від бізнесменів українського походження. УКДДЦ в Торонто — єдина організація в діяспорі, що поцікавилася працею кіностудії та запросила її керівників до Канади. Гості висловили глибоку вдячність членові Дирекції Центру Іроїді Винницькій, а також усім, хто ділився з ними знаннями і думками.

Отже, зацікавлених читачів просимо звертатися до УКДДЦ за цією адресою: 620 Spadina, Toronto, Ont. M 55 2H4; заодно подаємо адресу кіностудії: 290010, Україна, м. Львів, вул. Личаківська 47.

Квітослава Кушнір

Фонд Допомоги Незрячим продовжує діяльність

Тарас Дороцький зі Львова

Представники Міністерства охорони здоров'я України признають, що після чорнобильської катастрофи почастішали очні недуги, особливо катаракти, серед дітвори України.

Цю сумну дійсність пізнали й українські офталмологи з Америки. Під час першого конґресу Світової Федерації Українських Лікарських Товариств, що відбувся минулого року в Києві та у Львові, д-р Ігор Захарій з Клівленду та інші офталмологи з Америки щоденно бадали пацієнтів, що заповняли очний інститут як Києва так і Львова.

Брак добрих та певних медичних інструментів не тільки утруднював, але майже унеможливлював їм працю.

Між цими пацієнтами був і юнак зі Львова Тарас Дороцький. Про його трагічне осліплення читачі знають з преси. Заходами д-ра Захарія, Комітет Суспільної Опіки при Злучених Організаціях Великого Клівленду справодив Тараса на лікування та реабілітацію для незрячих в Клівленді.

На жаль, неможливо спровадити до Америки кожну українську дитину чи дорослого для діягнози або лікування. Тому в грудні минулого року Комітет Суспільної Опіки при Злучених Організаціях Великого Клівленду, який очолює Мирослава Оришкевич, довголітня професіоналка з Клівлендського Центру Незрячих створив постійний фонд Fight for Sight (конто ч. 6425) в Самопомочі у Клівленді. Референтом фонду є фінансовий референт Комітету Суспільної Опіки Дарія Федорів, колишня заступниця віцепрезидента Women's Federal Savings Bank у Клівленді.

Метою Фонду Допомоги Незрячим є допомогти частково зрячим та незрячим в Україні стати самовистачальними, продуктивними членами українського суспільства і обладнати кімнату для офталмологічної діягнози в одному шпиталі в Україні, щоб дати кращий доступ пересічній людині до доброї діягнози та правильного лікування. Зв'язані кошти винесуть коло 40,000 дол. Вже за два місяці існування Фонд допоміг покрити частину коштів, пов'язаних з перебуванням та реабілітацією Тараса Дороцького. Електронічний відчитувач Оптакон також купив Тарасикові Фонд Допомоги Незрячим.

Комітет складає щиру подяку всім жертводавцям, що так щедро відгукнулися та пригорнули Тараса до своїх сердець. Подарунки, що їх одержав він особисто, приватно та безпосередньо від окремих осіб, свідчать як глибоко відчула його трагічне осліплення ціла наша громада. Із дійсною християнською любов'ю обдарували його такі церкви в Пармі, Огайо: українська католицька катедра св. Йосафата, український православний собор св. Володимира, українська католицька парафія Покрова Пресвятої Богородиці та українська православна церква Святої Тройці — Відроджена. Школа св. Йосафата, батьківсько-вчительське об'єднання при школі св. Йосафата та Шіпка Тревел Бюро також виявили велику жертвенність. Шпиталі св. Луки та Лейквуд, Клівлендський Центр для Незрячих, великодушно дарували Тарасові повну медичну та реабілітаційну обслугу. З непересічною відданістю піклувалися Тарасом лікарі д-р Томас Райс, д-р Вілліям Дан, д-р Ріяд Леям, дентисти д-р Богдан Дубас та д-р Дарія Войтина. Мирослава Голубець та Дарія Раковська кожночасно жертвувала свій час та професійні талани.

Однак найбільше признання належить д-рові Ігореві та Ареті Захаріям. Тарасик та його мати не тільки перебували весь час в їхньому гостинному домі, але впродовж вісьмох тижнів Арета Захарій служила шість годин денно як перекладач при реабілітаційній програмі Тараса. Це неймовірно виснажуюче завдання. А д-р Ігор Захарій зорганізував медичну обслугу та спеціялістів.

Фонд Допомоги Незрячим не закінчив своєї праці з поверненням Тарасика Дороцького до Львова. Він щойно починає сповняти своє завдання.

Повернувши додому, Тарас продовжує навчання у львівській школі для незрячих. Новонабуту вправність передає друзям. Також ознайомлює їх із приладдям щоденного та шкільного вжитку, пристосованим для незрячих, яке привіз з Америки. Тож Комітет Суспільної Опіки має намір надалі допомагати учням школи для сліпих у Львові (а є їх тепер понад 140), постачаючи їм голосові калькулятори, годинники, спеціяльні глобуси, збільшувальні скла для частково видющих, спортового виряду — звуковидільні м'ячі та ігри як брайлного доміно. Таке знаряддя поширить невидющим межі їхньої буденщини. Необхідним для них є машинка для писання Брайлем (Пиркінс Брайл райтер) та електричний відчитувач Оптакон. Хоч вони дуже коштовні, ці інструменти допомагають у життєвій самостійности незрячим.

Дарія Федорів, фінансова референтка Комітету Суспільної Опіки при Злучених Організаціях Великого Клівленду звітувала в Лютому ц. р., що на 31-го січня 1991 р. прихід фонду Fight for Sight був 9,674 дол., видатки, зв'язані з реабілітацією Тараса Дороцького виносять 6,949.67 дол. Це включає електронічні приладдя, транспорт та асекурацію-забезпечення. Сальдо на 31-го січня було 2 7244 33 дол. Д. Федорів повідомила, що наступний фінансовий звіт буде виготовлений за три місяці.

Українське серце жертвенне, а наша спільнота в Америці має довголітню історію щедрої допомоги Україні.

Христина Гірняк-Раковська

За перші два місяці існування Фонду Допомоги Сліпим на його банкове конто надійшли пожертви від таких організацій і осіб:

$2000 — Social Services Committee of the United Ukrainian Organizations of Greater Cleveland; $1000 — Medical Eye Associate, Inc.; $300 — Oryshkewych G. & M.; Zachary Dr. I. & A.; $150 — Cybyk Dr. R.; $100 — Bazarko W. & L.; Buryverchy Plast; Chypak D.; Fedoriv W. & D.; Gagan T. & P.; Grushetezky V.; Hirniak N.; Holubec Dr. Z. & M.; Jancura's Parma Opticians; Klisch N. (in memory); Ludvig R.; Mironovich R. & A.; Palka D. & M.; Rakowsky Drs. Y. & C.; Rusyn Dr. G.; Sokolowsky W.; Timoszenko V.; Vytanovych D. & G.; Wasynchuk Dr. I.; Brotherhood of St. Vladimir's; Pyrohy Group of St. Vladimir's Ukrainian Orthodox Cathedral; St. Vladimir's Chapter Ukrainian Orthodox Church; $60 — Kolisnyk P.; $50 — Chornij J.; Halahan B.; Kolinko O.; Korsun B. & V.; Palazij Dr. R & O.; Pigan J.; Slipec H.; Slipec I. & M.; Weresiuk-Szust A.; N.N.; N.N.; Wozniak W. & S.; St. Vladimir's Dance Group; T. Shevchenko School of Ukrainian Studies; $44 — N.N.; $40 — Bodnaruk R.; Zymbaluk; Ilczyszyn W. & O.; Proc D. & M.; $35 — N.N.; $30 — Chmilak W. & O.; Gluc R.; Paselsky S.; $25 — Bak I. & A.; Bodnar W. & L.; Chimka P. & H.; Farion Dr. D.; Holian M.; Honcharenko P.; Howykowycz Y. & D.; Horbaruk M.; Jurkiw V.; Klos Dr. A.; Kocelko H. & S.; Lukiwsky P. & S.; Melnyk K.; Mysiw-Zwarycz L.; Pukach O.; Sadowsky E.; Sochocky S.; Sopka D.; Teleshefsky J.; Vadaj L.; Waskiw O.; Zyga V.; $20 — Antonowych A.; Babij G. & A.; Chris E.; Demjanczuk B.; Duda A.; Fryder I. & B.; Halibey T. & A.; Hanigosky J.; Hishynsky S. & E.; Hnytka M.; Ikawyj J.; Iskalo F.; Jawyn P. & M.; Kalynowych A.; Kikcio T. & A.; Klufas M.; Kondra B. & M.; Korf J.; Korlatowycz S. & P.; Kravec J.; Krislatyj S. & M.; Krutyholowa N.; Kryshtalowych Y.; Krywiak Dr. Y.; Lawriw M. & J.; Linevych A.; Melnyk E.; Nakonecznyj T.; Pawnyk J. & A.; Petruk W. & M.; Radzykewycz M. & I.; Stecyk D.; Switlyk M.; Tabasso A.; Tatchyn W. & S.; Telishevsky P. & S.; Wasylyna M. & M.; Wladyka D. & J.; Woloshyn A.; Yancich A.; Zyga J.; St. Vladimir's Ridna Shkola im. T. Shevchenko; $15 — Hajduk T.; Sikorsky A. & M.; Stasyczyn M. & M.; $11 — Nakonecznyj M. & A.; $10 — Andruchiw; Bahnij O. & W.; Bajko P.; Baran A.; Benko F.; Bezgatski W. & A.; Bilinsky L.; Bondiuk A.; Borys M. & T.; Cambereri H. & M.; Chomyk A. & A.; Danylo M. & T.; Dmytryk P. & Y.; Drozd S.; Dudycz M.; Fanderys E.; Fanderys M.; Farion O. & J.; Galan M.; Goubtchine; Gudz R. & L.; Halczuk M. & O.; Hlandun I. & S.; Hluchowecky T. & M.; Humphry P.; Iwanyckyj I. & K.; Jakyma W. & P.; Janiw.; Josefczuk D. & A.; Karpinsky O.; Kowac E.; Klufas A.; Korneckyj W.; Kowcz B.; Kravczuk A.; Kushnir M.; Kusmyn D.; Lahola P.; Lawriw W. & E.; Lepak E. & O.; Lishcuk W. & A.; Madarasz M. & A.; Makaryk E. & P.; Malaniuk H. & M.; Malynowsky Dr. W.; Mishkewycz M. & H.; Mural I. & M.; Mysiw W. & A.; N.N.; N.N.; Paluch M.; Panas I. & A.; Panczyszyn S. & Z.; Polansky W.; Pukach M. & I.; Rose R. & M.; Samokieszyn W. & K.; Sawoika W. & K.; Shokalook P.; Slobodian N. & H.; Sobchak W.; Sokol A.; Stadnyk I. & M.; Stachur R.; Sydir J.; Szojka M. & A.; Szkarupa I.; Tarczanyn O. & T.; Telep S. & A.; Tymkiw S. & N.; Toporowych O.; Ulan M.; Wasylyshyn M.; Woloshyn M. & S.; Wyrsta R.; Zacharij T. & D.; Zadorecky B. & I.; $8 — Slonin S.; $5 — Antoniw C. & M.; Balasz N.; Bartysh J.; Bobeczko S.; Bodrock K.; Boyko D.; Cioban E. & J.; Danylewycz A.; Drozd P.; Dzuman T. & M.; Gel M.; Hamulak M.; Hoobshak J.; Horban K. & M.; Huryn E.; J.K.P.N.; Jaryczewskyj I.; Juszczak I.; Kobiersky A.; Kowbasiuk T. & S.; Kruk B.; Kruk O.; Krysa W. & M.; Kuzniak O. & A.; Lobay A. & J.; Luciw S. & T.; Lysak T.; Maciech W. & B.; Mast V.; Klovar M.; Palajda D. & M.; Pankiw W. & J.; Paras F.; Prodan A. & I.; Rakowsky R. & D.; Shyjka R.; Sopka O.; Tarnawsky B. & P.; Tarnawsky J.; Tataryn A.; Urbansky O. & J.; Wasylyk W. & A.; Wolchuk S.; Yunich S.; N.N.; Zorij S. & M.; $4 — Luczka A.; N.N.; N.N.; $3 — Homziak M.; Migielicz D. & N.; Myrun D. & M.; Rees S.; Yanczak J.; $2 — Czyrnianska A.; Kinal L.; Kinal V.; Lazarowycz M.; Migielicz M. & O.; N.N.; N.N.; N.N.

„За зелену Верховину, за Карпатську Україну..."

Перші хвилини Панахиди. Біля мікрофона — Владика Іван Марґітич.

Фрагмент з віча-реквієму. Напис на одній з коругов свідчить, що в урочистостях брали участь представники Московського Відділення Закарпатської крайової організації Народного Руху України.

Минулого року українці Закарпаття масовими мітинґами і молебнями біля стрілецьких могил відзначили 50-річчя Карпатської України. Про славні і трагічні події 1938—1939 років, про лицарську честь і відвагу карпатських січових стрільців народ склав хвилюючу пісню: „Чи чулисте, браття, як боролось Закарпаття? Сорок тисяч воювало, кров невинну проливало за зелену Верховину, за Карпатську Україну..."

15-го березня 1990 року на Красному Полі під Хустом, де точилися особливо жорстокі бої з гортіївськими загарбниками, перед свіжонасипаною Стрілецькою Могилою, відбулася Панахида, яку відправили єпископ Української Католицької Церкви Іван Марґітич і православний священик з села Ізи о. Михайло. Після Панахиди розпочалося віче-реквієм, на якому, серед інших промовців, виступили депутати Верховної Ради України Віктор Бедь та Іван Герц.

Було також вшановано пам'ять січовиків, полеглих у сутичках з чеським військом — їх братська могила знаходиться на старому цвинтарі Хустського замку.

Події того незабутнього березневого дня задокументовано на вміщених тут світлинах.

Йван Сарвадій

Урочиста процесія на шляху до Красного Поля.

Член Народного Руху в уніформі стрільця Карпатської Січі.

Творча індивідуальність Аванґардного Українського Театру

Наша земля, наш народ, наша історія були і є перехідним шляхом для всіх і вся. Кожний перехід нищив все, що придбало попереднє покоління. Народ зазнавав втрат у всіх ділянках. Не обминуло і театру. Надзвичайно скупі відомості збереглися до наших днів про життя нашого старовинного театру. Недостатньо досліджене театральне мистецтво Могилянської Академії, княжих часів, а зокрема сивої давнини на наших землях.

Мабуть, небагато пересічних українців можуть дещо сказати про театр Кропивницького, Садовського, Заньковецької, Саксаганського, не говорячи вже про майстерність Соленика, Дрейсиха та інших.

Більшість з нас не вміє уарґументувати, що Москва вирвала з українського театру серце і мозок, виточила з нього животворящу кров, яка так буйно запульсувала у тілі української культури. Не усунуто з театру, але з життя Леся Курбаса. Задля чистого театрального мистецтва відкинув Курбас пропозиції Москви, а навпаки, заявив свій рішучий протест проти дискримінації української культури і свідомо, як лицар, пішов назустріч своїй незавидній долі.

Боляче стає на серці і огортає жах, коли задумуємося над тим, що зі смертю Леся Курбаса і Миколи Куліша українська культура втратила надзвичайно багато. Без найменшого сумніву не так би виглядало українське театральне мистецтво, коли б ці два велетні жили і творили по сьогоднішній день.

Це ж Лесь Курбас переконав акторів Народного Театру, що нам необхідна перекваліфікація на техніку і культуру загальноевропейську, що конче треба вийти із етнографічної обмеженности і стати учасником нової доби в українському театрі. На ґрунті побутового актора виріс модерний театр, европейський режисер і широкого діяпазону актор, озброєний всебічною театральною культурою. Новий театр в житті народу став виконувати ширші і складніші суспільні функції, вчив думати і поступово розвивати інтелект свого глядача. Збирав однодумців в усіх сферах театрального мистецтва, від письменників і акторів до глядача. Через Шекспіра, Мольєра, Шіллєра до Старицького, Кропивницького та Карпенка-Карого, **Лесі Українки й Івана Франка** нова драматургія, подана в іншій формі, стає потрясаючим чинником у житті глядача.

Цієї великої постаті не можна обминути, коли доводиться розказувати про творчу індивідуальність Аванґардного Українського Театру, який зорганізовано в Торонті вліті 1983 року. Ініціятори новозорганізованої театральної групи стали новоприбулі молоді еміґранти з Польщі, до яких приєдналися молоді талановиті українці, народжені в Торонто. Цю аванґардну групу очолив Марко Стех, яка запрезентувала для торонтських любителів театрального мистецтва перший свій виступ, монтаж „Вечір у тюрмі". Хоч на перший їхній виступ появилися прихильні рецензії у пресі, не обійшлося без критики. Молоді виконавці недостатньо володіли майстерністю української мови, не мали приміщення, де могли б відбувати свої проби, люди не звикли до таких імпрез, які ставали у багатьох випадках їм незрозумілими.

Були намагання, щоб індивідуальність АУТ підпорядкувати під існуючі заможні окремі організації, які діють на терені міста. Запропоновано виконавцям, **щоб їхні зацікавлення** повернути в сторону традиційних театральних груп, які діють на еміґрації. Щоб не творити новаторства, а свою творчість достосувати не лише до смаку пересічного глядача, але також до його рівня. В такій атмосфері проби молоді із АУТ відбувалися в приватних мешканнях, деякий час в дуже обмежених умовах в Українському Народному Домі, який, до речі, продано з уваги на культурно-освітню бездіяльність в його стінах. Притулком до певної міри став для АУТ Інститут Св. Володимира в Торонто.

Не зважаючи на труднощі, молоді ентузіясти вже першою постановою звернули на себе увагу деяких громадян міста, що вміють вибирати із сучасних подій такі моменти, які з цілою гостротою висвітлюють за допомогою мистецьких засобів і доносить її до інтеліґентного глядача. Завдяки наполегливості акторів „Вечір у тюрмі" протягом 1983—1985 років був поставлений п'ять разів.

Поширюючи репертуар театру, Марко Стех написав п'єсу „Дуель", яка три рази була показана в Торонто, а крім того у Гарвардському університеті.

Вшановуючи пам'ять закатованого большевиками поета Василя Стуса, АУТ виступив з оригінальною музично-театральною постановкою „На смерть поета. Реквієм пам'яті Василя Стуса". Реквієм поставлено двічі в Торонто, Оттаві і Філядельфії.

У перекладі з польської мови Романа Ващука й Ігоря Стеха була неодноразово поставлена п'єса Славоміра Мрожка „Посеред моря", а також у перекладі Юрія Тарнавського і Андрія Перекліти з таким самим успіхом ставилась п'єса Самюела Бекета „Остання стрічка крапка".

У 1986 році професійні артисти сцени Любомир Микитюк та Мирослав Білий дали ряд методичних вказівок і в результаті того Мирослав Білий скомпонував монтаж „Вертеп — обірвані крила", який був чотири рази поставлений в Торонто і один раз у Дітройті. В моїй пам'яті час не може затерти цієї прекрасної постановки, зберігає ті образи, які своєю глибиною, майже без слова творять своєрідну неповторність.

Найбільшою ревеляцією АУТ є поставлена 12, 13 і 14-го квітня ц. р. п'єса Славоміра Мрожка „Еміґранти" у перекладі Ігоря Стеха і в рижисерії Юрія Онуха, при допомозі Андрія Перекліти і Андрія Виницького, а **також Зенона Ващука і Адріяни Стех.** Постановку присвячено сотій річниці поселення українців у Канаді.

Славомір Мрожек, визначний польський драматург, написав п'єсу 20 років тому, але її зміст, мабуть, не втратить своєї актуальности так довго, доки існуватиме еміґрація. Дійові ролі грали Ігор Стех та Мирослав Білий в супроводі телевізора. Обстановка сцени і режисерія Юрія Онуха мені, видається, досягла того, що рідко вдається осягнути професійним театрам.

Розуміючи справжнє життя людської душі, Мрожек через свою п'єсу ніби вглибився в надра нашого національного характеру. Численні вжиті думки, цінні філософські формулювання стимулюють нашу власну здатність до думання і співставлювання явищ і подій еміґраційної дійсности.

Герої п'єси — це інтеліґент, чесний патріот народу, який приходить до висновку, що можна самореалізувати свої задуми серед гущі власного народу, у середовищі собі подібних людей. Доробкевич намагається за всяку ціну доробитися грошей і мріє про багатство на рідній батьківщині. Незалежно від протиставности одного героя від другого до пізнання дійсности, еміґрація має свій твердий закон, проти якого їхні почуття зазнають повної поразки.

Відчуваємо і в одному і в другому випадку наших героїв, що з однієї сторони еміґрація є тою дорогою від темряви до яснішого світла, від вищої до все нижчої національної свідомости. Той глибокий сенс годі вичислити в раціональний спосіб, але цьому законові підлягають національно здорові одиниці і одиниці на нижчому інтелектуальному рівні. Неперевершена вартість п'єси полягає в тому, що вона допомагає людині серед мрій і уявлень розшукати себе і свою перспективу, розшукати в цілому еміґрацію минулу і сучасну і її вартість, а крім того у призматі побачити цілий народ його безрадність, яка в'ється ниточкою з його рабства.

Синтезуючи свою побіжну розповідь, треба сказати, що актор спільно з глядачем виходить на вершини кульмінаційного стану мистецько-естетичного переживання.

Розмір цієї статті не дозволяє на ширшу аналізу п'єси, залишаючи бажання, щоб всі, яких турбують ці питання, могли її оглянути.

Говорячи про індивідуальність АУТ, не можна поминути їхньої діяльности в ділянці нав'язування співпраці з мистцями, письменниками й музикантами з-поза їхнього внутрішнього життя. В журналі „Терс мінус", який видавався цією групою, були поміщені і популяризовані твори найбільш визначних малярів і графіків, друкувалися твори письменників і поетів. АУТ влаштував в Торонто концерти піяніста Любомира Мельника, Мечислава Літвінського. Серед людей з АУТ створилася дикторська група, в яку ввійшли Євген Дувалко, Роман і Зенко Ващуки, Ігор Стех, Андрій Виницький, Тарас Ґула, Ксеня Мариняк та багато інших, які створили радіопередачу „Радіоманітність", яка з успіхом раз на тиждень передавала годинну українську передачу на культурно-освітні теми.

У Аванґардному Українському Театрі скупчується біля 30 активних і надзвичайно талановитих людей. До названих слід додати надзвичайно обдарованого Адріяна Івахіва, Романа Гурка, Нестора Ґулу, Івана Набережного, Софійку Березовську, Таню Чорну, Беату Вуйцік, Орисю Ганушевську та ряд інших.

Пишучи ці слова, хочеться адресувати до членів АУТ заклик: „Продовжуйте і розвивайте започатковане діло!" До торонтонської публіки: „Приверніть увагу, а тим допоможете молодим ентузіястам розвинути крила до лету!"

Ярослав Назиревич

Л. Лук'яненко зустрівся з українськими правниками

Під час зустрічі (зліва): Д. Походай, скарбник УААП, М. Смородський, Л. Лук'яненко, Н. Лук'яненко та суддя Б. Футей.

Вашінгтон. — Тут у понеділок, 29-го квітня, Українсько-Американська Асоціяція Правників була господарем неофіційного полуденку-зустрічі з Левком Лук'яненком і його дружиною. Левко Лук'яненко — голова Української республіканської партії, депутат Верховної Ради України від Івано-Франківської області, колишній довголітній політичний в'язень. Ця зустріч була особливою як для гостей, так і для господарів, зокрема тому, що Л. Лук'яненко за фахом також правник, а крім того він — довголітній клієнт УААП. До речі, оборона Л. Лук'яненка була першим проєктом новоствореної в 1977 році УААП.

Від 1978 року до його звільнення УААП постійно висувала справу Л. Лук'яненка на різних форумах в цілому світі, де обговорювалися людські права. Була також важливим фактором у представленні справи Л. Лук'яненка перед Американською правничою спілкою та домоглася, щоб в його справі було вжито „законне право" АПС схвалено резолюцію, яка зобов'язувала голову АПС порушити справу Л. Лук'яненка перед урядом СССР. Крім того в багатьох інших випадках УААП та її члени виступали в обороні Л. Лук'яненка включно з виступом цієї справи на Міжнародних переслуханнях у справі Сахарова, як також на Конференції Европейської безпеки та співробітництва, що відбулася у Мадриді 1980 року.

На згаданому полуденку-зустрічі голова УААП Мирослав Смородський вручив Л. Лук'яненкові однотомник оправлених оригінальних документів, що їх приготовляла УААП в обороні Л. Лук'яненка, в додатку наділено Л. Лук'яненка окремою грамотою УААП, на якій засвідчується, що він став почесним членом цієї спілки правників.

Правда, справа оборони Л. Лук'яненка закінчилася, одначе, беручи до уваги всі зміни в СССР, всім, мабуть, ясно, що лише тепер УААП зможе справді допомогти своїм вмінням у створенні законної структури в Україні.

Появився...

(Закінчення зі стор. 1)

денції українського політичного життя. Окремий розділ присвячено Історіографії з працями В. І. Сергійчука — „Тема козацтва на сторінках „Українського Історика", Сергія Білоконя Л— „Про становище української історичної науки в Україні" і Віктора Заруби — „Тенденційний підручник: дальше фальсифікування історії України". В розділі Дискусія видруковано статтю Ол. Домбровського — „До проблеми апостольських початків церкви в Україні", а в відділі З архівних матеріялів Любомира Винара — „Недруковані листи Івана Крип'якевича до Олександра Оглоблина". У розділі Спогади друкуються: Михайло Луцький — „Історія мого роду" і Микола Василенко — „Моє життя". Останній розділ Джерела до історії УІТ містить джерельні матеріяли до 25-ліття існування історичного товариства. Вийнятково багатий є розділ Хроніка та інформація в якому знаходимо статті — матеріяли про наукові конференції УІТ, УВУ, НТШ у Львові, МАУ і спеціяльну статтю про Перший міжнародний конґрес україністів у Києві, НТШ у Европі, Українську наукову конференцію у Києві, Археографічну комісію Академії Наук у Києві й інші матеріяли. Це ювілейне число також включає покажчик змісту „Українського Історика" за роки 1984-1989", що його уложив Маріян Ґавур. У ювілейному томі перший раз друкуються праці українських дослідників з України: Ярослава Дзири, Віктора Заруби, В.І.Сергійчука та Сергія Білоконя. Як відомо, УІТ поширило свою діяльність і тепер включає членів з України.

„Український Історик" виїмково популярний в Україні. Важливо, щоб прихильники і читачі журналу передплатили дослідникам і любителям історії в Україні і тим самим причинилися до розповсюдження єдиного журналу української наукової історіографії. Також, з нагоди 25-ліття УІТ, проситься складати одноразові пожертви на Ювілейний Видавничий Фонд. Перед „УІТ" і україн ськими історикамі стоїть велике завдання причинити ся до повного відродження української історичної науки в Україні, яка в періоді т.зв. „застою" була знищена і спотворена. Пожертви і передплату ($30 дол.) „Українського Історика" треба надсилати на таку адресу: в Америці — „The Ukrainian Historian", P.O.Box 312, Kent, Ohio 44240. В Канаді — „The Ukrainian Historian" P.O.Box95 Etobicoke, Ont N9C 4V2, Canada.

Солідарність — зброя поневолених

Членки Комітету Оборони Прав України з Філядельфії під час зустрічі з президентом Литви (зліва): Тамара Стадниченко, Ірина Скульська, конґресмен Дон Риттер, президент Литви Вітавтас Лянсдберґіс та Уляна Мазуркевич.

У вівторок, 7-го травня, в Капітолії у Вашінгтоні відбулося прийняття, влаштоване в честь президента Литви та прем'єр-міністрів Латвії і Естонії. Серед 300 гостей були також присутні три членки Комітету Оборони Прав України, який тепер діє як Комітет Руху у Філядельфії. Запрошення надійшли від Конгресу, Сенату, та Гельсінкської Комісії.

Конгресмен Стені Гоєр привітав гостей і представив сенатора Де Консіні зі стейту Арізони, який нагадав слухачам історію зв'язків між Гельсінкською Комісією та національно-визвольними рухами східньої Европи. Відтак Де Консіні представив прем'єр-міністра Естонії Едгара Савісара.

Е. Савісар подякував присутнім гостям за моральну і духовну підтримку для Естонії. Він зауважив, що волю легко втратити, але тяжко відвоювати, і підкреслив потребу консолідації демократичних сил світу.

З черги промовляв пенсильванійський конгресмен Дон Риттер у своєму виступі сказав, що Уряд ЗСА мусить правильно зрозуміти хід подій в СССР і що рівновага і справедливість у Східній Европі будуть існувати тільки тоді, коли республіки матимуть демократичні уряди, цілком незалежні від нерозумної імперської політики Москви.

Риттер представив прем'єр-міністра Латвії Іварса Ґодманіса. Ґодманіс заявив, що Латвія готова бути незалежною, і що пролита латвійськими патріотами кров, у чому винна Москва, є свідком прагнення народу до волі і незалежности.

Сенатор Алфонс Д'Амато з Ню Йорку гостро критикував тих недалекоглядних політиків, які ще недавно сумнівалися в доцільності боротьби Балтійських республік за свободу. Д'Амато представив президента Литви Вітавтаса Ляндсберґіса як „одного з найважливіших політичних постатей наших часів".

Президент Ляндсберґіс, згадуючи перші кроки Литви до незалежности, сказав що ті кроки були підтримані тільки малими державами. „Тепер, сказав Президент, бачимо, що великі держави починають також підтримувати нашу ціль." Він підкреслив, що у боротьбі за свою незалежність Литва не забуває про інші поневолені народи. Ляндсберґіс сказав, що Совєтський Союз є остання імперія в світі, і що вона мусить зректися своїх колоній.

Конґресмен Л. Кофлін з членками Комітету Оборони Прав України (зліва): У. Мазуркевич, І. Скульською та Т. Стадниченко.

Під час прийняття членки Комітету Оборони Прав України мали нагоду розмовляти з президентом Литви Ляндсберґісом. Він з великою пошаною висловився про Михайла Гориня та інших українських активістів, які приїхали до Литви, коли Москва післала танки проти неозброєних людей в литовській столиці. Ляндсберґіс сказав, що литовський уряд підтримує діяльність Руху і спитав, яких засобів вживають українці в діяспорі, щоб допомогти Степанові Хмарі.

Справу Хмари членки Комітету обговорювали також з конґресменом Каксом з Каліфорнії, який мав намір поїхати на Україну як офіційний обсерватор судового процесу над Хмарою.

Наступного дня членки Комітету мали зустріч з конґресменом Кофліном, який охоче пообіцяв не випускати з поля зору справу Хмари. Кофлінові було пе-
Хмари. Кофлінові було передано відбиток статті з львівського часопису „За Вільну Україну", в якому було вміщено інформацію про День Солідарности, відзначений Комітетом в січні цього року. У статті цитовано уривки з листа Кофліна до совєтського міністра Олександра Безсмертних з приводу протизаконного ув'язнення депутата Верховної Ради України Степана Хмари.

Членки Комітету мали також нагоду зустрітися з Йоганом Каспаріяном, Патріярхом Вірменської Католицької Церкви, який
толицької Церкви, який прибув у Вашінґтон на запрошення американського уряду. Вірменський Патріярх сказав, що співчуває українцям і що має надію на солідарність між українцями і вірменами, яка допоможе обом народам визволитися з-під московського гніту.

С. Т.

З життя українців Пряшівщини

В селі Удол Старолюбовнянського округу 4-го травня відбулося змагання читців-декляматорів, пов'язане зі 15-ою річницею від народження Ірини Невицької, письменниці і громадської діячки, яка в 1931—1932 рр. видавала у Пряшеві першу україномовну газету „Слово народа". Про її життя і багатогранну діяльність розповіла присутнім селянам доц. Зузана Ганудель.

В читанні української поезії і прози взяло участь одинадцять жінок з цілої Пряшівщини. З поезії найчитанішими були вірші О. Павловича та Степана Гостиняка, з прози — оповідання Михайла Шмайди та сучасних авторів України.

Переможці (Світлана Чорнанич із Снини, Мирослава Фірмент з Орябини, Олена Бондра та Марія Цапек із Пряшева) виступлять на Фестивалі драми й художнього слова у Меджилабірцях.

Після змагання відбувся концерт, в якому виступили місцеві фольклорні групи, дитяча і доросла — „Удольчанка" та „Колос".

Спонсорами цілої акції, яку підготував Союз русинів-українців ЧСФР, була сільська рада, сільськогосподарська артіль та місцева організація Демократичної унії Словаччини.

На кафедрі української мови і літератури Університету ім. П. Й. Шафарика у Пряшеві відбулося змагання студентів за найліпшу наукову працю, в якому взяло участь сім студентів-україністів філософського та педагогічного факультетів. Вимогливе жюрі перше місце присудило праці „Українська неформальна незалежна преса та її роль у побудові основ державности майбутньої України", з якою виступив студент третього курсу Богдан Копчак.

Додатком до праці є цікаві графи, статистичні дані та поважна колекція українських незалежних видань, з якими мали змогу ознайомитися усі присутні.

М. Мушинка

Ділимося сумною вісткою з рідними і приятелями, що 3-го лютого 1991 р. помер в далекій Польщі на 79-му році життя наш БРАТ

бл. п.

БОГДАН ДЯКІВ

Залишив у смутку:
брати: РОМАН І ЮРІЙ
сестра: ОЛЬГА-АРІЯДНА

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ
нашого найдорожчого і незабутнього
МУЖА, БАТЬКА, ДІДУСЯ І БРАТА

св. п. о. митрата

Мирослава Харини

будуть відслужені

ЗАУПОКІЙНІ СВЯТІ ЛІТУРГІЇ

в п'ятницю, 7-го червня 1991 року
в українських католицьких церквах:

Пречистої Діви Марії у Люрді, Франції;
св. Священомученика Йосафата у Філядельфії, Па.;
св. Священомученика Йосафата у Трентоні, Н. Дж.;
св. Николая у Торонто, Канаді;
Царя Христа у Філядельфії, Па.;
Різдва Пречистої Діви Марії у Редінґу, Па.;
Богоявління Господнього у Ст. Пітерсбурґу, Фльорида;
св. Архистратига Михаїла у Філядельфії, Па.;
св. Івана Хрестителя у Фолл Рівер, Ма.

Просимо рідних, приятелів і [illegible]

Дружина — МАРІЯ
Доньки —
ХРИСТЯ з мужем БОГДАНОМ [illegible]
ДЗВІНКА з мужем [illegible] КУЛЬЧИЦЬКИМ
Син — РОСТИСЛАВ
внуки
брати з родинами

ДО ВАШІНҐТОНУ НА РОЗМОВИ в справі договору про зменшення звичайно озброєних військових частин прибув шеф совєтського генерального штабу, генерал Міхаїл Мойсеєв. Тому, що заплянований договір чим раз частіше в останніх часах натрапляв на різного роду проблеми то генерал М. Мойсеєв особисто прибув сюди та зустрічався з американськими офіційними чинниками включно з президентом Джорджем Бушем і ген. Коліном Повелом.

Поклін Кобзареві в Балтиморі

Балтиморські Відділи УККА і УАКР влаштували спільно в неділю. 21-го квітня 1991 року, вечір, присвячений пам'яті Т. Шевченка. Програма цього поклону Кобзареві складалась із доповіді д-ра Ярослава Шав'яка, виступів учнів Школи Українознавства та деклямації Шевченкової „Лілеї" гостею з України. Вечір відбувся у вщерть заповненій залі Дому Української Молоді в Балтиморі.

Після урочистого відспівання „Заповіту" всіма присутніми та виступу учнів школи українознавства з піснею „Поклін Тобі, Тарасе" Климентій Баб'як, голова Відділу УККА, відкрив імпрезу коротким словом, в якому привітав присутніх, зокрема численну молодь, та закликав глибше вчитуватися в твори Т. Шевченка, ідеї якого формували і формують сучасне українство. Він висловив надію, що українська молодь продовжуватиме культ Тараса Шевченка.

Святочну доповідь виголосив д-р Ярослав Шав'як, правник і журналіст, який перед війною працював для „Нового часу" у Львові та був одним із звітодавців на Варшавському процесі Степана Бандери в 1935 році. Темою доповіді д-ра Я. Шав'яка було „Тарас Шевченко — пробудник України", а моттом були слова Ліни Костенко: „Кобзарю, знов до Тебе я приходжу, бо Ти для мене совість і закон". Доповідач говорив про Т. Шевченка як про національного пророка, який з етнічної маси створив свідому українську націю. Саме тому ми, віддаючи йому шану, засвідчуємо вірність його провідним ідеям та одночасно провіряємо самих себе, чи живий ще в нас безсмертний Шевченків дух.

Згадуючи багатогранну мистецьку творчість Т. Шевченка, доповідач підкреслив, що саме його „Кобзар" із 208 поетичними творами, став Євангелієм України, бо в ньому Шевченко висловлює ідеали християнства, людського співчуття, рівности, особистої гідности, людяности, поваги до матері, родини і нації, тобто вселюдські ідеали. Не йдуть вони в розріз із його національними ідеями. А його історичні та політичні погляди мали далекосяжний вплив на пробудження українського народу — поет передбачав, що славна минувшина нашого народу стане рушійною силою в його майбутньому пробудженні, приведе його до „власної хати" з „праведним законом".

І справді, ствердив доповідач, Тарасова муза розбила підмури московської імперії-тюрми, відкрила шлях соняшному промінню. Шевченкові вірші призвели до перелому в політичній думці, мали вони більший вплив на неї, ніж писані політичні програми. Доповідач висловив глибоку віру, що криниця Шевченкового „Кобзаря" ніколи не вичерпається і не зміліє, бо кожне нове покоління знаходить у ньому нові ідеї, а поет незмінно залишається нашим живим сучасником, він є понад часом, єднає сучасність з минувшиною. І найкращим пошануванням Т. Шевченка, на думку доповідача, є читання його творів. Потрібно старанно збирати також всі твори, дослідження і зберігати це в Національній Шевченковій Бібліотеці, а також засновувати братства шанувальників Т. Шевченка. Братства ці будуть корисні не тільки в заховуванні нашої ідентичности в діяспорі, але і в боротьбі за українську державність.

В мистецькій програмі виступали учні місцевої школи українознавства. Наталя Палійчук, Таїса Горалевська, Тереня Чорнодольська, Ксеня Палійчук і Іваночка Чорна інсценізували Шевченкові „Три душі", а його ж „Сонце заходить" та „Думи мої" у формі мелодеклямації виконали Андрій Сурмак і Левко Івашко при фортепіяновому супроводі Христини Яримович. Левко Івашко і Микола Дудок, члени танцювального ансамблю „Лиман", виконали танок „Козачок II".

Приємною несподіванкою для балтиморської громади була досконала деклямація „Лілеї" Т. Шевченка гості з України Наталі Карпач, мисткині зі Львова, яка взяла участь у відзначенні 5-річчя Чорнобиля у Вашінґтоні своєю виставкою в одній із ґалерій цього міста. Вечір, що його вів Андрій Чорнодольський, голова УАКР, закінчено національним гимном. Підготовою учнів займалися Надія Зінкевич, директор школи, та Марта Івашко від Батьківського комітету. Мистецьки виконані летючки і програмки були роботи Климентія Баб'яка.

Б. С.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ. Громадян, що надіслали свою пожертву на фонд „Свободи" і дитячого журналу „Веселка" та потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

ЛИСТА ч. 12.

Р. Войнаровський, Галівуд, Фла.	10.00
М. Кіс, Сан Бруно	10.00
Д-р Б. Мигаль, Тандер Бей, Онт.	10.00
І. Пацай, Галівуд, Фл.	10.00
І. Слоцький, Вайнленд	10.00
Т. Сумик, Ню Йорк	10.00
М. Тершаковець, Маямі	10.00
П. Яцюк, Окала	10.00
Т. Войновський, Кергонксон	6.00
Л. Артимишин, Вудсайд	5.00
О. Винник, Йонкерс	5.00
М. Дрань, Товнтон	5.00
А. Гармай, Ляшін, Кве	5.00
М. Грабовська, Іслінґтон	5.00
М. Коренець, Лос Анджелес	5.00
М. Коцур, Монтреаль	5.00
о. Г. Лончина, Пассейк	5.00
В. Марущак, Клифтон	5.00
О. Перейма, Баффало	5.00
М. Телюк, Стемфорд	5.00
М. Турянський, Чикаґо	5.00
М. Перекліта, Торонто	4.00
В. Левицький, Мейплвуд	3.00
І. Марущак, Клифтон	3.00
П. Оринчак, Лорейн	2.00

Основне право...

(Закінчення зі стор. 1)

тут наша співбесідниця перераховує три головні нещастя України, що існували ще перед чорнобильською трагедією в наслідок союзного та республіканського правлінь, а тепер тільки стали набагато загрозливішими: це — повітря, занечищення пилом, вода з радіонуклідами та ґрунт, з невідомими закопаними відпадками, що загрожують здоров'ю. Ці три фактори є найбільшими загрозами для здоров'я майбутніх поколінь, а це в свою чергу висуває на перше місце медичну проблему, що зумовлена браком будь-яких ліків для хворіб, спричинених хемічними забрудненнями. Наша гостя висловлює подяку за всю досі подану допомогу у формі ліків, а в першу чергу за вітаміни для дітвори, та одночасно підкреслює, що цим не обійдеться — доконче потрібно технології та мудрости, як з нею обходитись.

Розказала д-р Н. Преображенська також про бажання розповісти людям, що Чорнобиль чи радше його трагедія є глобальною проблемою, а не тільки журбою Білорусії, України та Росії. Для вияснення сказаного твердить, що вже виявлені наслідки чорнобильської трагедії повинні б послужити свого роду попередженням для всіх, що можливості нуклеарної небезпеки все ж таки існують завжди, особливо там, де є споруджені ядерні станції з активними реакторами. Крім того забруднення в наслідок чорнобильської трагедії повільним кроком все ж таки через вищезгадані елементи — пил, воду та ґрутн загрожує також й іншим країнам. Здавши собі з цього справу країни, які мають спроможності, знання та технологію повинні б допомогти з існуючою небезпекою на швидку руку спорудженого саркофагу, де замуровано 185 тонн радіоактивних речовин, Україні, а з тим і людству. Коли ж не можуть подати такої допомоги, то хоча б сильним натиском на уряд СССР з усіх кінців земної кулі домагались розв'язки цієї небезпечної, однак існуючої проблеми, що є загрозою не тільки Україні та її найближчим сусідам, бо сподіватись на те, що Кремль сам здогадається поцікавитись цією існуючою небезпекою, даремно чекати. У дальшому тягу нашої розмови д-р Н. Преображенська стверджує, що одним із завдань „Зеленого світу" є змагатись за усвідомлення людини, що тільки мирним шляхом взаємопорозуміння можна буде осягнути буди-яких успіхів. Треба ширити правду про існуючу небезпеку, бо, на її думку, мирного атома не буває. Ланцюгова реакція правди доведе, що тільки розум і руки людини зможуть врятувати нашу плянету. А метою „Зеленого світу" є змагати до відродження природи та спасіння життя людей в Україні.

Для здійснення намірів „Зелений світ" організує з'їзди, з яких два вже відбулися, один в Києві у жовтні 1989 року, а другий в Івано-Франківському у березні цього року. Готують наукові конференції, які всеціло були б присвячені згаданим проблемам та методам їхніх розв'язок.

На закінчення нашої розмови д-р Н. Преображенська завважує, що є захоплена дійовим зацікавленням українських людей в Америці цими трагічними проблемами України. Мабуть тому, що мета в нас таки одна — Україна!

З'їзд народних депутатів...

(Закінчення зі стор. 1)

В. Жириновський заявив, що вистпає за тісне співробітництво з Центром, за лібералізацію економіки і за поліпшення відносин з „багатими і культурними країнами". Він прочитав також спільну з двома іншими кандидатами заяву, в якій висунута вимога перенести вибори на пізніший час. „Ні одна, навіть найбільш варварська держава, — сказав він, — не вибирає президента за 20 днів".

Особливе зацікавлення викликав виступ генерала Макашова. „Лише єднання патріотичних сил, — сказав він, — здатне врятувати Росію, вивести її з тяжкої економічної і соціяльної кризи".

Згідно з загальною думкою, боротьба за президентське крісло буде вестися між Єльциним, Рижковим і Бакатіним.

Про погляди Бориса Єльцишна висловився прем'єр Росії Іван Силаєв. Він заявив, що ніколи не заувжив у Єльцина диктаторських рис і вважає побоюванн;я щодо цього цілком необґрунтованими.

Щодо суперників Єльцина, як Силаєв сказав, їх шанси залишаються серйозними.

СОВЄТСЬКИЙ АМБАСАДОР у Чехо-Словаччині Борис Панкін висловив протест проти другого за останній час інциденту з танком Т-34, встановленим на постаменті в столиці країни в пам'ять про совєтських вояків, які загинули в боях за Прагу в 1945 році. Совєтський танк двічі обливали червоною фарбою. Б. Панкін зустрівся у вівторок з заступником міністра закордонних справ Зденеком Матейком і осудив дії 15 депутатів чехословацького парляменту, які минулого тижня пофарбували совєтський танк в червоний колір. Панкін назвав дії парляменту „безвідповідальними" і вимагав відновити природний, тобто захисний, колір танка.

Українська наука...

(Закінчення зі стор. 2)

ди, тексти трактатів таких наукових конференцій українською і англійською мовами, як для України так і для Західнього Світу.

На наших очах затяжна криза в совєтській імперії продовжується. Зберегти вкупі імперський союз виглядає, що це безнадійна ілюзія. Зудар між демократичними силами та імперською реакцією виглядає неминучий. Наслідки цього зудару тяжко передбачити.

Хотів би я ще й ще раз підкреслити, що, як в минулому так і тепер, ДЦ УНР стоїть на незмінній позиції — позиції відновлення втраченої у війні з окупантом УНРеспубліки, УНР означає, що сьогодні не існує питання про усамостійнення України чи вихід із СССР, бо ми ніколи не входили і не приєднувались до СССР.

ДЦ УНР в екзилі, зокрема його уряд кличе всіх громадян України і діяспори, в цей вирішальний період нашої історії, до єдности. І якщо ми зуміємо об'єднатися в одноціле та одночасно зуміємо збагнути значення теперішньої боротьби за наше гідне існування на цій плянеті, ми рушимо в наше майбутнє з невпинною динамічною силою до повної й остаточної перемоги.

На закінчення цього слова хочу від імени Президента ДЦ УНР, Миколи Плав'юка, Уряду УНР в екзилі і від себе особисто сердечно подякувати голові Академічної Ради, д-рові Любомирові Винареві, членам АР і всім доповідачам цієї Конференції, а зокрема Українсько-Американській Асоціяції та її голові д-рові М. Папові і Науковій Раді при СКВУ, очоленої д-ром В. Омельченком. Щира подяка також Комітетові влаштування цієї Конференції в Торонто — її членам М. Липовецькому, А. Степанюкові, В. Маркові та іншим.